

T.C.
AKDEN Z ÜN VERS TES
E T M B L M LER ENST T ÜSÜ
ORTAÖ RET M SOSYAL ALANLAR E T M ANAB L M DALI
T ÜRK D L VE EDEB YATI Ö RETMENL
Y ÜKSEK L SANS PROGRAMI

SEYD EH R ORTAÖ RET M KURUMLARI (SOÖK) Ö RENC LER N N OKUL
ORTAMINDAK KONU MALARINDA STANDART T ÜRKÇE KULLANIM
DURUMLARI VE BUNUN YAZIMLARINA ETK S

Y ÜKSEK L SANS TEZ

HAZIRLAYAN
MUSTAFA BALCI

TEZ DANI MANI
DOÇ. DR. YUSUF TEPEL

ANTALYA, 2013

T.C.
AKDEN Z ÜN VERS TES
E T M B L M LER ENST T ÜSÜ
ORTAÖ RET M SOSYAL ALANLAR E T M ANAB L M DALI
T ÜRK D L VE EDEB YATI Ö RETMENL
Y ÜKSEK L SANS PROGRAMI

SEYD EH R ORTAÖ RET M KURUMLARI (SOÖK) Ö RENC LER N N OKUL
ORTAMINDAK KONU MALARINDA STANDART T ÜRKÇE KULLANIM
DURUMLARI VE BUNUN YAZIMLARINA ETK S

Y ÜKSEK L SANS TEZ

HAZIRLAYAN
MUSTAFA BALCI

TEZ DANI MANI
DOÇ. DR. YUSUF TEPEL

ANTALYA, 2013

Akdeniz Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Mustafa BALCI'nın bu çalışması, jürimiz tarafından Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Yüksek Lisans Programında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Yrd. Doç.Dr. Mustafa CANER

Üye (Danışmanı) : Doç. Dr. Yusuf TEPELİ

Üye : Yrd. Doç.Dr. Adile YILMAZ

Tez Konusu: Seydişehir Ortaöğretim Kurumları Öğrencilerinin Okul Ortamındaki Konuşmalarında Standart Türkçe Kullanım Durumları ve Bunun Yazımlarına Etkisi

ONAY: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi: 31/01/2013

Mezuniyet Tarihi 18/02/ 2013

Doç. Dr. Selçuk UYGUN
Enstitü Müdürü

Ç İ N D E K İ L E R

KISALTMALAR.....	I
KULLANILAN İ M L E R VE S İ M GELER.....	III
TABLO L İ STES	IV
EKLER L İ STES	V
ÖZET.....	VI
SUMMARY.....	VII
ÖNSÖZ.....	VIII

BÖLÜM I

1. G İ R İ

1.1. Giri	2
1.2. Problem Durumu.....	2
1.3. Ara tırmanın Soruları.....	3
1.4. Ara tırmanın Amacı	3
1.5. Ara tırmanın Önemi.....	3
1.6. Sayıtlılar.....	4
1.7. Sınırlılıklar.....	4

BÖLÜM II

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE ALAN YAZIN TARAMASI

2.1. Giri	5
2.1.1. Ara tırma Alanı.....	5
2.2. Kavramsal Çerçeve.....	6
2.2.1. Dil.....	6

2.2.2. Konu ma Dili.....	7
2.2.2.1. Standart Dil, Standart Türkçe ve Standart Konu ma Dili.....	8
2.2.2.2. Standart Türkçeden Sapma Kavramı.....	9
2.2.2.3. Sosyal A ız ve Ö renci Argosu.....	9
2.2.2.4. diyolekt (Bireye Ö zğü Konu ma Biçimi).....	10
2.2.3. Yazı Dili.....	10
2.2.4. Dil ve Anlatım Dersi Ö retim Programı ve Türkçe.....	15
2.3. Alan Yazın Taraması.....	18

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

3.1. Ara tırma Deseni.....	21
3.2. Katılımcılar.....	22
3.2.1. Çalı ma Evreni.....	23
3.2.2. Örnekleme.....	23
3.3. Veri Toplama Araçları.....	24
3.4. Verilerin Analizi.....	25
3.5. Güvenilirlik ve Geçerlilik.....	25

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

4.1. SOÖK Ö rencilerinin Okul Ortamındaki Konu malarında Standart Türkçeden (ST'den) Sapmalar.....	26
4.1.1. Ses Bilgisi Yönünden Bulgular.....	28
4.1.1.1. Ses Dü mesi.....	28

4.1.1.1.1. Ünlü Dümesi.....	28
4.1.1.1.2. Ünsüz Dümesi.....	30
4.1.1.2. Ses Türemesi.....	33
4.1.1.2.1. Ünlü Türemesi.....	33
4.1.1.2.2. Ünsüz kizleme.....	34
4.1.1.2.3. Ünlü - Ünsüz Türemesi.....	34
4.1.1.3. Ses Değişmesi.....	35
4.1.1.3.1. Ünlü Değişmesi.....	35
4.1.1.3.1.1. Ünlü Kalınlaşması.....	35
4.1.1.3.1.2. Ünlü Düzleşmesi.....	36
4.1.1.3.1.3. Ünlü Daralması.....	37
4.1.1.3.1.4. Ünlü Uzaması.....	39
4.1.1.3.2. Ünsüz Değişmesi.....	39
4.1.1.3.2.1. Ünsüz Yumuşaması.....	39
4.1.1.3.2.2. Ünsüz Sertleşmesi.....	40
4.1.1.3.2.3. Ünsüz Gırtlaksızlaşması ve Süreklileşmesi.....	41
4.1.1.3.2.4. Ünsüz Damaksızlaşması.....	42
4.1.1.3.2.5. Ünsüz Dişileşmesi.....	44
4.1.1.3.2.6. Ünsüz Dişileşmesi (m>n).....	45
4.1.1.3.2.7. Ünsüz Benzeşmesi.....	45
4.1.1.3.2.8. Ünsüz Yumuşamasına Bağlı Ünsüz Aykırılılaşması.....	46
4.1.1.4. Ünsüz Yer Değiştirme.....	47
4.1.1.5. Hece Kaynaşması/ Hece Dümesi/Kırılma.....	47
4.1.2. Ekil Bilgisi Yönünden ST'den Sapma Gösteren Bulgular.....	50
4.1.2.1. Ek Düzeyinde.....	50

4.1.2.1.1. “-ınsır/-ınsır ” Eki (“-ınca/-ince”)	50
4.1.2.1.2. stek Birinci Tekil ve Ço ul ahıs Eki Olarak –Am ve –Ak Eklerinin –Ayım ve –Alım Eklerinin Yerine Kullanımı	51
4.1.2.1.3. “-dık mıydı/ -dik miydi” Zarf Fiil Ekinin Kullanımı	52
4.1.2.2. Sözcük Düzeyinde	53
4.2. SOÖK Ö rencilerinin Okul Ortamındaki Konu malarında Görülen Sapmaların Ö rencilerin Yazımlarına Etkisi	58
4.2.1.Ses Bilgisi Yönünden Yazım Yanlı ları	58
4.2.1.1.Ses Dü mesi	58
4.2.1.2. Ses Türemesi	60
4.2.1.3.Ses De i mesi	61
4.2.2. ekil Bilgisi Yönünden Yazım Yanlı ları	65
4.2.2.1. Ek Düzeyinde	65
4.2.2.2. Sözcük Düzeyinde	66

BÖLÜM V

5. TARTI MA

5. Tartı ma	67
-------------	----

Bölüm VI

6. SONUÇ ve ÖNER LER

6.1. Sonuçlar	70
6.2. Öneriler	72
Kaynakça	74
Ek-1	78
Özgeçmi	83
Ek-2	84

KISALTMALAR LİSTESİ

AÜ:	Atatürk Üniversitesi
Bkz:	Bakınız
ÇÜ:	Çukurova Üniversitesi
Doç.Dr:	Doçent Doktor
e:	Erkek Öğrenci
hz:	Hazırlayan
k:	Kız Öğrenci
MÖ:	Milattan Önce
MEB:	Milli Eğitim Bakanlığı
OÖK:	Ortaöğretim Kurumları
Ord.Prof.Dr.:	Ordinaryüs Profesör Doktor
SOÖK:	Seydi Behir Ortaöğretim Kurumları
ST:	Standart Türkçe
TDK:	Türk Dil Kurumu
vb. :	Ve Benzeri
YÖK:	Yüksek Öğretim Kurulu
AK:	Abdurrahman K RAZLI
BY:	Bübra YAYLI
EB:	Emine BAĞBADEM
FG:	Fadime GÜLLÜ
GÜ:	Gamze ÜNVER
GG:	Gurbet GEZER
HT:	Halil TOKLU

HK:	Hilal KAYA
MD:	Muammer DO AN
M :	Meltem LER
MK:	Mehmet KÖKENER
NG:	Nuri GÜLLÜ
OY:	Osman YILMAZ
ÖFY:	Ömer Faruk YÜKSEL
RÖ:	Ramazan ÖZÇEL K
SÇ:	Serkan ÇOLAK
Y:	eyma YÜKSEL
TK:	Tu rul KARAMED K

KULLANILAN ARET VE S MGELER

: ünlü harften sonra uzatma i areti

ñ damak n'si

TABLO L STES

Tablo 1. Katılımcıların Da ılımı.....	23
Tablo 2. Katılımcıların Ses Olaylarında Gösterdikleri ST' den Sapmalar.....	67

EKLER L STES

EK- 1.78

EK-2.....84

ÖZET

Seydi ehir Ortaö retim Kurumları (SOÖK) Ö rencilerinin Okul Ortamındaki Konu malarında Standart Türkçe Kullanım Durumları ve Bunun Yazımlarına Etkisi

Standartlar, günümüzde ya antımızın ve devamlılı ımızın sınırlarını çizilen kurallar olarak kabul edilmektedir. E itim hayatında da standartları yok saymak kabul edilemeyecek bir hata olarak görülmektedir. E itimin standartlarına uymak, e itime standart getirmek amacıyla e itim sisteminde çe itli düzenlemeler yapılmı tır.

Ülkemizin e itim sistemi içerisinde büyük bir yer tutan ve e itim sistemimizin omurgasını olu turan ortaö retim kurumlarında çe itli sorunlar mevcut olmakla birlikte ö rencilerin standartlara uyumu ve standartları kullanımı merak edilebilecek bir husus olarak kar ımıza çıkmaktadır.

Bu ara tırma ile Seydi ehir Ortaö retim Kurumları (SOÖK) ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında standart Türkçe kullanım durumları ve bunun yazımlarına etkisinin tespit edilmesi amaçlanmı tır. Ara tırmanın evrenini Seydi ehir Sa lık Meslek Lisesi, Seydi ehir Lisesi, Seydi ehir Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi'nde ö renim gören 9-10 ve 11. sınıflardaki 18 ö renci olu turmu tur.

Bu ara tırmada veri toplama yöntemi olarak bireysel görü me, gözlem ve doküman analizi kullanılmı tır. Veri toplama araçları olarak do al gözlem ve ö rencilere yazdırılan tanıtıcı metinler kullanılmı tır. Veriler içerik analizi ile incelenmi tir. Bu analiz sonucunda da çalı manın bulgu ve sonuçlar kısmı olu turulmu tur.

Elde edilen bulgular 1 1 ndaki sonuçlar unlardır:

- 1-Ara tırma kapsamındaki ö renciler okul ortamındaki konu malarında standart Türkçeden sapmalar göstermi lerdir.
- 2- Katılımcı ö rencilerin okul ortamındaki konu malarında gösterdikleri sapmaların yazımlarına yansımadı ı tespit edilmi tir.

ANAHTAR KEL MELER:

Seydi ehir, standart Türkçe, Konu ma dili, Yazı dili, Standart Türkçe Sapması, Ortaö retim Kurumları

SUMMARY

The Mode of Use of Standard Turkish by the Students of Seydi ehir Intermediate Educational Establishments (SIEE) in their Dialogues within the School Environment and the effect of this on their Writing.

Standards are acknowledged as being the rules which define the boundaries of our modern day life and our continuity. Ignoring standards in the field of education is accepted as being a mistake which is unforgiveable. Various arrangements have been made in the education system for the purpose of ensuring that the standards of education are complied with, and that standards are brought to education itself.

While there are various problems within the intermediate educational establishments which possess a major role within the education system of our country, and which establish the backbone of our educational system, the compliance of students with the standards, and the use by students of the standards is a matter for concern.

The aim of this research is to determine the mode of use of standard Turkish by the students of Seydi ehir Intermediate Educational Establishments (SIEE) in their dialogues within the school environment and the effect of this on their writing. 18 students from years 9, 10 and 11 at Seydi ehir Medical Vocational High School, Seydi ehir High School, and Seydi ehir Technical and Industrial Vocational High School comprise the population of the research.

The methods used to collect data for this research were individual interviews, observations and analysis of documents. The vehicles of data collection used were observation of the students in their natural environment and presentations which the students were asked to write. The data was examined using content analysis. The findings and conclusions section of the study was established as a result of this analysis.

The conclusions within the light of the obtained findings are as follows:

1. The students who took part in the research showed deviation from standard Turkish in their dialogue within the school environment.
2. It has been determined that the deviations shown by the participating students in their dialogue within the school environment has not been reflected in their writing.

KEYWORDS:

Seydi ehir, standard Turkish, spoken language, written language, standard Turkish deviation, Intermediate Educational Establishments.

ÖNSÖZ

Yeryüzünün ya anılır bir yer olması, karma asız, karga asız, sava sız ve ileti imle dolu olması da insano lunun elindedir. Her ey a ızdan çıkan ve düzeltilmeyen sözcüklerden kaynaklanmaktadır. te bu sözcüklerdir ki gönüller fetheder yine bu sözcüklerdir ki gönülleri yaralar.

Standartlar, karma alar ve karı ıklıklar olmasın diye konulmu tur. üphesiz ki ileti imin de, okumanın da, yazının da, standartları olmalıdır ve vardır. Bu standartlara ne ölçüde uydu umuz, uymakta oldu umuz ve uyaca ımız toplumların ilerlemesinde ve geli mesinde birinci derece rol oynamaktadır.

leti imin temel direklerinden olan okuma ve yazma bireyler henüz çok küçükken ilkö retim ça larında geli meye ba lar ve asıl önemli atılımını ortaö retim sıralarında gerçekle tirir. Bu çalı mayla ilkö retimin sıcak ve efkatli sıralarından ortaö retimin daha büyük ve olgun sıralarına geçen ö rencilerin okul ortamında gösterdikleri standart Türkçe uyum durumları ve yazımlarına yansımaları incelenmeye çalı ılmı tır.

Yöresel konu malar ve konu ma biçimleri ayıp ve kusur ta ıyan nitelikler de ildir ve bu eilde de erlendirilmesi son derece yanlı tır. Ne var ki Türkçemizin do ru ve etkili kullanımının önünde bulunan bir engeldir. Bu açıdan yöresel dil farklılıkları korunmakla beraber yörelerdeki her bir bireyin de dilimizin standartlarından haberdar olması son derece önemlidir. Yani her birey yöresel dilini muhafaza ederken dil standartlarından da aynı oranda haberdar olmalıdır.

Bu yüzdendir ki stanbul Türkçesi dilimize ait kuralların ve standartların belirleyicili ini içinde barındıran, Türkiye Türkçesinin ana kayna ıdır. stanbul'la ve stanbul Türkçesiyle kasıt ise bu ehrin herhangi bir noktasında konu ulan dil de il bir gelenek bir kurallar ve standartlar zemini olmalıdır.

Çalı manın veri toplama sürecinin ba langıcında ö rencilerin okul ortamındaki konu malarının standart Türkçeden sapma gösteren bulguları teker teker tespit edilip alfabetik

olarak sıralandıktan sonra belirlenen katılımcıların cinsiyet ve sınıf durumlarına göre kategorize edilmiştir. Daha sonra okul ortamında konularla tespit edilen bu bulguların yazımlarına yansıyor yansımıyor tespit edilmiştir. Ayrıca ses olaylarında görülen sapmaların sınıflandırılması yapıldıktan sonra yine alfabetik olarak bu bulgular sıralandıktan sonra çalışmada bunlara yer verilmiştir. Çalışmanın alan yazın taraması sürecinde gerek genelde gerekse özelde yani Seydi ehir ve Konya ekseninde yapılan çalışmalar ve örtün bulgulara çalışmada yer verilmiştir.

Öncelikle çalışmam sırasında benden yardımlarını, desteklerini, tecrübelerini ve zamanlarını esirgemeyen danışmanım, değerli hocam Doç. Dr. Yusuf TEPEL 'ye teşekkür ederim.

Çalışmanın inceleme, ara tırma ve gözlem safhalarında çalışmaya kaynaklık eden Seydi ehir Ortaöğretim Kurumları öğrencilerine, öğretmen ve idarecilerine teşekkür ederim.

Çalışma sürecinde yardımlarını esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Yasin ÖZKARA'ya, Yrd. Doç. Dr. Mustafa CANER'e, Okt. Talha TUNÇ'a, değerli meslektaşım Erkan ZAFER'e teşekkür ederim.

Son olarak çalışmam sırasında benden destek, sevgi ve hoşgörülerini esirgemeyen aileme teşekkürlerimi sunarım.

Mustafa BALCI

BÖLÜM I

1. G R

1.1. Giri

Ortaö retim ö rencilerinin okul ortamlarındaki konu malarında standart Türkçe kullanım durumları ve bunun onların yazımlarına etkisini incelemeyi amaçlayan çalı manın bu bölümünde çalı ma gerekçesini olu turan problem durumu ve ara tırmanın amacı, bu amaca ula mak için sorulan ara tırma soruları, ara tırmanın önemi ile ara tırmanın kapsamı ve sınırlılıkları ana hatlarıyla ele alınmı tır.

1.2. Problem Durumu

Yeryüzündeki bütün milletler kültürel geçmi lerini, dille ilgili yaratılarını, tarihsel kaynaklarından alırlar. Bunun içindir ki; bütün diller milletlerin ortakla a yarattıkları durumların sonucudur. Ki iler do umlarından ölümlerine kadar geçen zamanda hayatsal özelliklerini, dilsel becerilerini etkileyen unsurlar Türk toplumunda ekonomik, etnik, yöresel, ya antısal, co rafî farklılıklar sebebiyle çe itlilik gösterir. Bu çe itlilik standart dil üzerinde önemli bir rol oynar. Bilinen bir gerçek daha varsa o da dilin do al ortamdaki kullanımı (a ız, argo, bireye özgü konu ma) standart kullanımı üzerinde sürekli bir baskı olu turur. Bireyin kendini daha rahat hissetti i ve kaygılardan uzak oldu u ortamlarda kullandı ı do al dil onun resmi ortamlarda kullanması standart konu ma ve yazı dilinin üzerinde bir etkisi oldu u yadsınamaz. Bu durum, ö rencilerin do al ortamlardaki kullandıkları dil ile onların standart Türkçeyi kullanması beklenen okul ortamındaki konu malarında ve yazılı metinlerinde rahatlıkla gözlemlenebilir.

Gözlemlenebilen bu problemin çözümüne katkı için, ö rencilerin en azından mutlak anlamda standart Türkçeyi do ru kullanmaları beklendi i ve bu do rultuda e itim aldıkları okul ortamındaki konu malarında görülen Standart Türkçeden (ST) sapmalar tespit edilerek konu madaki bu sapmaların ö rencilerin yazımlarında ne kadar yer aldı nı ara tırmak amaçlanmaktadır.

Özet olarak bu çalı manın problem konusunu ortaö retim kurumlarındaki ö rencilerin okul ortamlarında Standart Türkçeyi (ST) kullanım durumları ve bu kullanımların onların yazımlarına etkisinin incelenmesi, örneklemini ise Konya ili Seydi ehir ilçesi ortaö retim kurumları olu turmaktadır.

1.3. Ara tırma Soruları

Bu çalı manın yukarıda bahsedilen amacına yönelik olarak a a ıdaki ara tırma sorularına cevap aranmı tır.

1-SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında ST'den sapmalar var mıdır?

a) SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında ST'den sapmalar cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?

2-SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında görülen ST'den sapmaların yazımlarına etkisi var mıdır?

a) SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında ST'den sapmaların yazımlarına etkisinde cinsiyetin rolü var mıdır?

1.4. Ara tırmanın Amacı

Ortaö retim ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında ST'nin kullanım durumuyla ilgili çalı malara alan yazın tarandı nda rastlanamamı tır. Bu çalı ma ile ortaö retim ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında ST kullanım durumları, özellikle ST'den sapmalar ve bunların ö rencilerin yazımlarına etkisinin olup olmadı ının ara tırılması amaçlanmaktadır.

Bu amaç do rultusunda Konya ili Seydi ehir ilçesi merkezinde yer alan ortaö retim kurumlarından 3'ünde ö renim gören 9, 10 ve 11. sınıf ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında ST kullanım durumları, ST'den sapmalar ve bunların yazımlarına etkisi detaylı olarak incelenmi tır.

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında ST kullanımları ve bunun yazımlarına etkisinin ortaya konması ST'nin okul ortamlarında kullanım durumunu da ortaya çıkararak alandaki bo lu a katkı sa laması umut edilmektedir.

1.5. Ara tırmanın Önemi

Türkçenin do al kullanımından standart kullanımına geçi kurumsal anlamda okullardaki e itimle ba lar. Standart Türkçenin kullanılması ve ö retilmesi standart Türkçeyi esas alan kaynakların bol oldu u okul e itimiyle sa lanır. Bu nedenle bu ortamlarda standart Türkçenin kullanılma boyutunu bilmek önemlidir. Türkçenin do al ve standart kullanımıyla ilgili alan yazında pek çok çalı maya rastlanır. Fakat ö rencilerin okul ortamındaki konu malarında standart Türkçeyi kullanım durumlarını ve bunun yazımlarına etkisini ortaya koyan çalı malara, taranan alan yazında rastlanamamı tır.

Ö rencilere sadece okul ortamında de il ö rencilerin tüm ya amları boyunca ve özellikle i hayatında, sosyal ya amda belirleyici rol oynayaca ndan ve hayatın normal akı nını ve ili kileri olumlu yönde düzenleyip kalıba sokaca ndan da standart Türkçenin en azından okul ortamındaki durumunu belirlemek ve varsa eksiklikleri gidermek için önlemler almak gerekmektedir. Bu gereklilik do rultusunda okul ortamında ö rencilerin standart Türkçe kullanımı ve bunun onların yazımlarına etkisini ara tıran bu çalı ma gerek alandaki bo lu a katkı sa laması, gerekse standart Türkçe kullanımında nasıl bir e itim verilmesi konusunda ı k tutaca ndan hem Türkçe ö retimi konusundaki ara tırmacılara hem de yetkili ki ilere yarar sa layacaktır.

1.6. Sayıtlar

1. Ortaö retim kurumlarındaki ö rencilerin okul ortamındaki konu malarında ST'den sapmalar vardır.
2. Ortaö retim kurumlarındaki ö rencilerin konu malarında görülen ST'den sapmaların yazımlarına – konu malarındaki sapmalar kadar – etkisi bulunmamaktadır.
3. Ara tırmada kullanılan do al gözlem ve yazdırma teknikleri ö rencilerin tutumlarını tespit etmede yeterlidir.
4. Ara tırmada kullanılan örneklemin evreni temsil eder nitelikte oldu u kabul edilmi tir.

1.7. Sınırlılıklar

1. Bu ara tırmanın kapsamı 2011-2012 e itim-ö retim yılında Konya ili Seydi ehir ilçe merkezinde bulunan ve tesadüfî olarak seçilen üç adet ortaö retim kurumunda ö renim gören 9-10-11. sınıf ö rencilerinden cinsiyet ve sınıf düzeyi ba lamında denge gözetilerek belirlenen katılımcılarla sınırlıdır ve evreni yansıtmamaktadır.
2. Ara tırmada elde edilen veriler ara tırmacının ara tırma ortamlarındaki do al gözlemleriyle sınırlıdır.
3. Ara tırmanın yazılı metinlerden elde edilen verileri ö rencilerin bu ara tırma amacı do rultusunda yazdıkları kendilerini tanıtıcı metinlerle sınırlıdır.

BÖLÜM II

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE ALAN YAZIN TARAMASI

Çalı manın bu bölümünde ara tırma alanı, dil, dil ve anlatım dersi ö retim programı ve Türkçe ve alan yazın taraması kısımları yer almaktadır.

2.1. Giri

Bu ba lık altında ara tırma alanı olan Konya ili Seydi ehir ilçesinin tarihi, co rafi özellikleri, nüfusu, ekonomik ve sosyokültürel yapısı hakkında kısa bilgiler verilmeye çalı ilacaktır.

2.1.1. Ara tırma Alanı

Konya iline ba lı bir ilçe olan Seydi ehir M.Ö.5500'e kadar uzanan bir tarihî geçmi e sahiptir. 1871 yılında belediye,1915 yılında da ilçe olmu tur. Klasik Antik ça larda Seydi ehir'de Amblada, Vasada, Arvana, Elita, Dalisandus gibi klasik ehirlere varlı ı belirlenmi tir. kinci kalkınma planı yılları olan 1939- 1944 döneminde yörede zengin boksit kayna ı bulunması dolayısıyla 1967'de Etibank Seydi ehir Alüminyum Tesisleri faaliyete geçirilmi ve yöre halkı geçimini büyük bir oranda bu tesislerden sa lamı tir. 1970 yılında yapılan kazılarda ilçenin Bostandere kasabası yakınlarında Roma devrine ait amfi tiyatro kalıntıları bulunmu tur. Seydi ehir'in Horasanlı Seyit Harun Veli tarafından 1310 yılında kuruldu u tahmin edilmektedir. 14.yy sonlarına do ru bu bölgede varlı ını sürdüren Karamano lu Beyli i ile Osmanlılar kom u olmu lardır. Osmanlı padi ahi Murad Hüdavendigâr' ın kızı Melek Hatun ile Karamano lu Alaeddin Ali Bey evlenmi ise de iki hükümdarlık arasındaki gerginlik devam etmi tir. Osmanlılar 80000 altın ödeyerek Seydi ehir-Ak ehir-Bey ehir yöresini satın almı lardır.Cumhuriyetin ilanında 3110 olan nüfus 1965 yılında 6683 iken fabrikanın kurulma a masından itibaren hızla yükselmi tir (www.seydisehir.bel.tr).

Seydi ehir, ç Anadolu bölgesinde yer almaktadır. Konya'ya 85 km uzaklıkta olup 37,7 kuzey enlem 31,57 do u boylam derecelerindedir. Denizden yüksekli i 1123 m' dir. Seydi ehir do uda Konya ve Çumra, güneyde Bozkır ve Akseki, kuzeyde Bey ehir ile çevrilidir. lçenin kapladığı alan 2219 km² dir. lçenin iklimi yazları sıcak ve kurak, kışları so uk ve ya ılıdır. Kara ikliminden Akdeniz iklimine geçi özellikleri ta ır. Yıllık ortalama sıcaklık 24 derecedir. Yıllık ortalama dü ük sıcaklık -1.85 derecedir. lçe Küpe Da ı'nın eteklerine kurulmu tur. Ankara-Konya-Antalya karayolu ile ülkenin her yerine ba lantı

sa lanmı tır. u anda ilçe Konya'ya 85, Antalya'ya 208, Manavgat'a 135 km uzaklıktadır. Seydi ehir'de yıllık ortalama nispi nem oranı yüzde 64'tür. Hâkim rüzgâr yönü, güneydo u ve kuzeypatıdır. Seydi ehir 4. derecede bulunan bir deprem ku a ındadır (www.seydisehir.bel.tr).

Türkiye statistik Kurumu'ndan alınan verilere göre Seydi ehir'in nüfus durumu u ekildedir: 2010 yılına göre Seydi ehir'in çevre köy ve kasabalarla birlikte nüfusu toplam 64.294'tür. İlçe merkezinin nüfusu 39.864'tür. Bu sayıda kadın nüfusu 19.876 iken erkek nüfusu 19.985'tir. Seydi ehir, Konya ilçeleri içerisinde entelektüel seviyesi en yüksek ilçe olarak kabul edilmektedir. Özellikle Alüminyum Tesisleri ve di er endüstriyel i letmelerin kurulup geli mesi sebebi ile gelir düzeyi ve ya am standardı çevre il ve ilçelere göre daha yüksektir. İlçede Seydi ehir Esnaf ve Sanatkârlar Odası'na kayıtlı 1491 aktif üye bulunmaktadır. İlçede 197 Ltd. ti., 41A. ., 2 Kol. ti. ayrıca 6 banka, 18 kooperatif, 10 tarımsal kalkınma kooperatifi bulunmaktadır. İlçe ekonomisi ayrıca son yıllarda turizm yönünden de atılım göstermektedir.

Seydi ehir, Konya ilçeleri içerisinde gerek sosyal gerek entelektüel seviyesiyle en üst sıradadır. Okuma yazma oranı ile de birincidir. Tapu Kadastro'nun kurucusu olarak bilinen Mahmut Esat, Cumhuriyetin ilk çalı ma bakanı Ord. Prof. Dr. Sadi Irmak, ilçenin öncü entelektüellerindendir. İlçe ba bakan, bakanlar, birçok milletvekili ve bürokrat yeti tirmi tir. Orta Anadolu'da birçok il ve ilçe göç verirken Seydi ehir, sosyo-kültürel yapısı ve iklimi dolayısıyla çevre il ve ilçelerden özellikle Antalya, Side, Manavgat ve Mersin'den göç almaktadır. İlçe merkezinde 13 kitabevi, 2 kütüphane, 25 eczane, 1 radyo kurulu u, 3 haftalık gazete bulunmaktadır. Ayrıca ilçede 4 adet özel dersane 1 musiki derne i faaliyet göstermektedir. Selçuk Üniversitesi bünyesinde yer alan Seydi ehir MYO' da yeni açılan mühendislik fakültesiyle birlikte ilçenin sosyal ve kültürel yapısına canlılık katmaktadır.

2.2. Kavramsal Çerçeve

2.2.1. Dil

Konu ma ve yazı dili ile birlikte çe itli bilim insanlarının ve kaynakların dil tanımları da öyledir:

Dil, en basit tanımıyla insanlar arasında anla mayı sa layan tabii bir vasıta, kendine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde geli en canlı bir varlık, temeli bilinmeyen

zamanlarda atılmı bir gizli antla malar sistemi, seslerden örülmü içtimai bir müessesedir.(Ergin, 1993: 11).

Dil, bir anda dü ünemeyece imiz kadar çok yönlü, de i ik açılardan bakınca ba ka ba ka nitelikleri beliren, kimi sırlarını bugün de çözümedi imiz büyülmü bir varlıktır (Aksan, 1979: 49).

Dil, insanların aralarında haberle melerini, duygu ve dü üncelerini, arzularını, isteklerini birtakım mesajlarla birbirlerine nakletmelerini temin eden her çe it i aretler toplulu una verilen isimdir. (Songar, 1986: 18).

nsanların dü ündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya i aretlerle yaptıkları anla ma, lisan. Bir ça a, bir gruba, bir yazara özgü söz da arcı ı ve söz dizimi. Dü ünce ve duyguları bildirmeye yarayan herhangi bir anlatım aracı. (TDK, Türkçe Sözlük).

2.2.2. Konu ma Dili

Konu ma dili canlı bir dil olarak nesillere, fertlere ba lıdır. Geli me seyri içinde çe itli safhaları nesillerle beraber ortadan kalkar. Ancak ya ayan ekli tespit edilebilir. Onun için dillerin, uzun tarihleri boyunca iveleri takip imkânı yoktur. Bu hususta ancak iveler üzerinde yazılmı eserlerden bilgi edinilebilir ki bunlar da son derece sınırlıdır. Konu ma dillerinin takibi ancak son devirde, iveleri tespit eden metinler ve ses makineleri sayesinde mümkün olmaktadır. Buna kar ılıklı yazı dili yazılı oldu u için dillerin tarihi geli imi yazı dilinden takip edilebilmektedir. Onun için bir dilin geçmi inden bahsetmek, tarih içindeki geli mesine bakmak demek, yazı dilinin tarihi geli imine bakmak demektir. Yazı dili de dilin en gerçek aynası oldu u için onda bir dilin asırlar içinde akıp gelen yapısını görmek mümkündür. Türkçeyi de uzun tarihi boyunca bu ekilde yazı dili olarak takip etmekteyiz... (Ergin, 1993:8- 11).

nsanlara ait sosyal ili kilerin düzenlenmesinde insanların heyecan, sevinç, korku, istek gibi içselle tirilmü tüm duygularının dile getirildi i aç ı a çıktı ı en basit ve en kısa yol dil ile ba lamaktadır. nsan co rafyasındaki dil macerası iki biçimde ortaya çıkmı ve yol almı tır: Yazı dili ve konu ma dili.

Standart, ölçünlü, edebi dil de denilen yazı dili, bir lehçe veya a ız üzerine kurulan ortak dilin, yazıda veya konu mada kullanılması sonucu ortaya çıkar. Ölçünlü dil genel olarak; e itimli ana dil konu urları tarafından kullanılır.(Eker, 2006: 50) E itimli ana dili konu urları ile kastedilen belirli bir seviyede e itim almı , basın yayın organlarında görev alanlar, devlet mensupları, ö retmenler, edebiyatçılar, bürokratlar vb. eklindedir. Bunlara benzer mesleklere

mensup ahısların dil konusundaki sorumlulukları göz ardı edilemez derecede önem te kil etmektedir. Bu ki ilerın toplumun önünden giderken kullandıkları dil malzemesi ve bu malzemenin kullanılı biçimi için ortak bir üsluba ihtiyaç vardır. Bu üslup da standart Türkçe (stanbul Türkçesi) dir.

stanbul a zı, Türkiye Cumhuriyeti'nin resmi yazı dili olarak kabul edilmektedir.(Eker, 2006: 50).

Resmi yazı dili olarak kabul edilen stanbul a zı, aynı zamanda Türkçenin diksiyonu için de temel kabul edilmi tir. (Gündo du, 2009: 17).

Diksiyon en basit tanımıyla 'güzel konu ma sanatı' demektir. Bu terim, Latince 'dictio' ve 'distus' sözcüklerinden Fransızcaya "diction" olarak geçmi , Fransızcadan da Türkçeye söylendi i gibi girmi tir (enbay, 2006: 76).

Türkiye'de diksiyon e itiminin öncüsü kabul edilen Nüzhet enbay diksiyonu: "Söz söylerken duygu ve dü ünceleri üslubuna göre belirtmek için sesin uyumunu, söyleni i, jesti, mimi i, alınacak tavırları, yerinde, aynı zamanda güzel kullanma sanatıdır" ekinde tanımlamaktadır (enbay, 2006: 11).

Korkmaz'a göre diksiyon: Konu mada ve okumada seslerin, kelimelerin, vurguların, anlam ve heyecan duraklarının açık ve anla ılır olmasına dikkat eden konu ma biçimi, düzgün söz söyleme sanatıdır (Korkmaz, 2007: 66).

Türk Dil Kurumu Sözlü ü'nde diksiyon, 1.Seslerin, sözlerin, vurguların, anlam ve heyecan duraklarını kurallarına uygun olarak söyleme biçimi. 2.Konu ulan dilin incelenmesi ve kullanılması. 3.tiy. Duru, açık vurgulama ve çıkaklara tam uyarak konu ma ekinde tanımlanmı tır (TDK Türkçe Sözlük, 2005:525).

2.2.2.1. Standart Dil, Standart Türkçe ve Standart Konu ma Dili

Efrasiyab Gemalmaz, kendisine sorulan standart Türkçeye niçin ilgi duyuyorsunuz? sorusuna u yanıtı vermi tir: "Dillere hep hayatımızı kolayla tıran alet takımlarından biri olarak baktım. Ben geçmi bir daha gelmemek üzere geçmi oldu u için hep hâli ve gelece i dü ledim. Standart Türkiye Türkçesine ilgim bu nedenle arttı. Ç a da bir insan olarak kendimi bir Türk'ten çok Türkiyeli olarak görmeye çalı tım. Bir milletten olmanın gönül i i; ama bir dili ö renmenin akıl i i oldu unu biliyorum. Özellikle do du umuz ülkeyi, anamızı, babamızı, etnik kökenimizi seçemeyiz ama ya adı ımız ülkeyi, kullanaca ımız dili zor da olsa seçebilme imkânımız ve ihtimalimiz vardır. Ben ve yakınlarım, Türkiye'de ya ıyoruz ve devletimizin resmi dili olan standart Türkiye Türkçesini bugün kullanıyoruz; onunla

etkinliklerimize de er katıyoruz. Her üretimimizin oldu u kadar onun da standardını yükseltmenin, yararlılı nı artırmanın; etnik kökenimiz, ana dilimiz, örfümüz, âdetimiz, hangisi olursa olsun; Türkiye’de ya ayan herkesin görevi oldu na inanıyorum. Türkiye Cumhuriyeti’nin devletinin resmi dili standart Türkiye Türkçesidir. Devlet kurum ve kurulu larında sadece resmi dilin kullanılması gerekir. (www.cokbilgi.com/yazi/prof.dr.efrasiyap-gemalmaz)

Ölçünlü dilin tanımını Korkmaz tarafından u biçimde tanımlanmı tır: Bir dili toplum olarak konu an ve yazarların hep birlikte uydukları belirli bir ölçü ve kurallara ba lı ortak dil. Ölçünlü Türkçe genellikle stanbul a zına göre biçimlenmi olan konu ma ve yazı dilidir. A ız özellikleri ta rıyan konu malar ve yazılı metinler ölçünlü Türkçenin dı nda kalır (Korkmaz, 2007:167).

2.2.2.2. Standart Türkçeden Sapma Kavramı

Bu çalı mada geçen standart Türkçe sapması kavramıyla kastedilen SOÖK ö rencilerinin okul ortamında standart Türkçeden uzakla mı , kural ve belirlemelerin dı na çıkmı , bazen ki iye has bazen ise ortakla a gerçekle en bir Türkçenin konu ma dilinin farklıla ması hadisesidir. Sapma olarak tanımlanmasındaki gerekçe ise kelimelerin ve cümlelerin hem ses bilgisel hem de ekil bilgisel yönden standartların dı na çıkılarak kullanılmasından kaynaklanmasdır.

2.2.2.3. Sosyal A ız ve Ö renci Argosu

Sosyal a ızlar toplumu olu turan bireylerin ya da grupların olu turdu u, mesle e, cinsiyete, ya a, statüye ve çe itli varyantlara göre olu an a ızdır denebilir. Demir ve Yılmaz (2006) sosyal a ızdan u ekilde bahsetmektedirler:

Bir dil içinde yerel çe itlenmelerin yanında ikinci büyük çe itlenme sosyal nedenlerle ortaya çıkar. Belli sosyal gruplar, zamanla kendilerine, sosyal çevrelerine özgü, onları ba kalarından ayıran bir dil türü geli tirirler. Nesiller, cinsler, gruplar vb. arasındaki dil varyantlarının bir kısmı da a ız olarak görülebilir. Bu durumda dilin toplum içindeki durumunu ara tıran sosyolinguistikte sosyoleklerden veya sosyal a ızlardan söz edilir. Dil varyantlarının yerel da ılımlıyla ilgilenen geleneksel a ız ara tırmalarının dı nda kalan bu tür çe itlenmelerle sosyolinguistik/toplum dilbilim ilgilenir. Geleneksel a ız ara tırmaları dildeki sosyal tabakala maların en yo un oldu u bölgeler olan ehirlerden uzak dururken sosyolinguistik özellikle ehirlerdeki çe itlenmelere ilgi duyar. Toplumsal dilbilimin ilgi

alanına giren bu çe itlenmelerden bazıları di erlerine göre daha kolay belirlenebilmektedir. Meslek, toplumsal statü, ya , cinsiyet gibi dil dı ı etkenler burada belirleyici bir rol oynamaktadırlar.(Demir-Yılmaz, 2006: 27).

Ö renci argosu ise ö rencilerin kendi sosyal çevrelerinde olu turdukları yazıya geçirilemeyen sözlü varlıkta geli imini ve devamlılı mını sürdüren bir yapı olarak kar ımıza çıkmaktadır.

SOÖK ö rencilerinin okul ortamında gösterdikleri argo zaman zaman küfüre kayan ama genellikle seslenme ünlemlerinde ortaya çıkan bir seyirdedir.

KIZ Ö RENC LERDE ARGO

Ayol napıyosunuz.

Bak gızım seni döverim

Pi t hemen yanuma gelin.

Vay gebermiyesice vay.

Ay, niye haber vermiyosunuz.

Yav, niye sırtıma vuruyosun?

Yazılı için gene ineklediniz demi?

ERKEK Ö RENC LERDE ARGO

Ulan gelin buraya!

Lan ne yapıyon sen!

Oha be biraz yava !

Nabañ ortam!

erefsizlik yapma be.

Ne: deñ a am sen yav!

Ule bi de ba ım a rıyo diyoñ!

Müdiire tütdürüke yakalanmı (sigara içmek)

Gel la bi yanuma valla bi ey yapmıyacam!

2.2.2.4. diyolekt (Bireye Özgü Konu ma Biçimi)

Ki iye özgü konu ma biçimi olarak ifade edilen idiyolekt SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında birkaç örnek dı ında görülmemi tir. Bunda okulun da bir sosyal ortam olu turmasının ve ö rencilerin arkada ortamında bulunmalarının etkisi bulunmaktadır. Demir ve Yılmaz (2006) idiyolekti öyle açıklamaktadırlar: Dildeki varyasyonlardan ki iye has olanı diyalekt terimi örneksenerek geli tirilen idiyolekttir. diyolekt ki iye özgü söyleyi , sözvarlı ı, söz dizimi gibi alanlarda ortaya çıkabilir. Bu bir ki iyi di erlerinden ayıran sosyal, mesleki, yerel, psikolojik, fizyolojik her türlü özelli i içine alır. Türkçede bu yönde yeterli çalı ma yoktur. (Demir-Yılmaz, 2006: 27).

2.2.3. Yazı Dili

Konu ma dili ve yazı dili Türkiye Türkçesinin standartlarını olu turan iki temel dil yapısıdır. Dilimizin akı ı içerisinde konu ma ve yazı dilleri temel eksenlerdir. Muharrem

Ergin(1993: 18- 25), konu ma ve yazı dili hakkında: Bir dilin iki cephesi vardır. Biri kar ı kar ıya sesli olarak görü ürken, yani insanların konu urken kullandıkları konu ma dili; di eri yazıda kullanılan, yani insanların söylemek istediklerini yazı ile anlatırken kullandıkları yazı dilidir. Konu ma dili evde, sokakta, her günkü hayatta kullanılan tabii dildir. Konu ma dili içtimai muhitlere ba lı olarak bir dil sahası içinde farklı ekiler gösterir. Bu farklar esas itibariyle kelimeleri söyleyi ile bazı ses ve ekil ayrılıkları etrafında toplanır. Bir dil sahası içinde bir kavmin muhtelif kabileleri, bir ülke içerisinde muhtelif bölge ve ehirlere ayrı konu ma dillerine sahip olabilirler. Bu ekilde bir dilin muhtelif lehçeleri, iveleri ve a ızları bulunur. Yazı dili eserlerde, kitaplarda, tek kelime ile yazıda kullanılan dildir. Yazı dili bir medeniyet dilidir. Tarih boyunca ancak medeniyeti, kültürü, edebiyatı olan kavimlerin yazı dilleri olmu tur. Bir dil sahası içinde veya bir memlekette, ive ve a ızlar çe itli oldu u halde bir tek yazı dili bulunur. Bu bakımdan yazı dilinin hudutları konu ma dillerinininkinden çok geni olup ayrı konu ma bölgeleri bulunan bütün bir ülkeyi içine alır. Her bölgenin tabii dili konu ma dilidir. Fakat o dil yalnız kendi bölgesinde geçer ve yazıda kullanılmaz. Yazıda bütün bölgeler tabii konu ma dillerinden ba ka, mü terek bir dil kullanırlar, demektedir.

Yeryüzünde ya ayan insanlar duygu ve dü üncelerini aktarırken konu ma dilinden ba ka, belirli kurallara ve standartlara ba lı, genelgeçer, sınırları çizilmi bir anlatım aracı daha geli tirmi lerdir ki buna yazı dili, standart dil, ölçünlü dil denebilir. Ki ilerin konu ma dilini olu tururken takındıkları rahat ve serbest tavırlar yazı dili söz konusu oldu unda yerini birtakım kurallara, sınırları çizilmi bir dünyaya bırakmaktadır. Konu ma dili ile yazı dili kavramları çok farklı unsurlarını gibi görünse de konu ma dilinin üzerinde yazı dilinin baskısı, a ırlı ı her zaman etkisini gösterir, göstermelidir. Yani konu ma dili yazı diline ne kadar yakla tılırsa o kadar düzgün, etkileyici ve kurallarına uygun bir dil geli tirmi olacaktır. Bu durum yaratılırken konu ma dilinin unsurlarının yazı diliyle ba lantısı çok iyi bilinmelidir. Konu mada konu ve konunun nasıl anlatıldı ı kadar konu anın ses tonu, diksiyonu, vurgulama ve telaffuzu da çok önemli hususlardır.(Temizyürek, 2004:2744).

Konu ma dili ile yazı dili arasındaki uyumsuzluk ülkemizde ve ara tırmaya konu olan SOÖK ö rencileri üzerinde telaffuz ekseninde yo unla maktadır. Ara tırma kapsamındaki ö rencilerin telaffuz biçimleri göstermektedir ki ö rencilerin çok büyük bir ço unlu u yazı dili e itimi yanında telaffuzla ilgili de e itimden geçirilmelidir. Konuyla ilgili Ercilasun da “ yi bir ana dili e itiminin, telaffuz konusunu daha lise sıralarında çözmü olması beklenir. Ancak maalesef ülkemizdeki durum böyle de ildir. Dolayısıyla birçok telaffuz sorunu ile kar ı kar ıya bulunuyoruz” demektedir.(Ercilasun, 1999: 32).

Günümüz Türkiye Türkçesinin konuşma dili ve yazı dili arasında sıkı bir ilişki bulunmaktadır. Türkiye Türkçesi konuşulduğu gibi yazılan dillerden birisi olarak varlığını sürdürmektedir. Bu konuda Dursunol (2006) :

“Dünya dilleri arasında, çok büyük oranda, konuşulduğu gibi yazılma özelliğine sahip dillerin en önemlilerinden biri Türkçedir. Hatta denilebilir ki, Türkçe, bu dillerin en başında gelir. Türkçenin en gelişmiş ve en çok konuşulan lehçesi durumunda olan Türkiye Türkçesinde, son yıllarda konuşma dili ile yazı dili arasında ayrımlar çoğalmaya başlamıştır. Özellikle televizyon ve internetin iletişimdeki etkisi dilde de kendini göstermiş ve değişimi hızlandırmıştır. Yine de Türkiye Türkçesi, konuşulduğu gibi yazılma özelliğindedir dünya dillerine göre daha fazla korunmaktadır. Türkiye Türkçesinde konuşma dilindeki kural dışlıkların birkaçı zamanla genelleşip kural haline gelerek yazı diline girmişler de bu çok sınırlı olmuştur. Bununla birlikte konuşma dilindeki değişiklikler çok büyük çoğunlukta yazı diline yansıtılmamıştır” demektedir (Dursunol, 2006: 77).

Günümüz Türkiye Türkçesinin yazı dili standart Türkiye Türkçesi ya da İstanbul Türkçesi olarak adlandırılmaktadır. Yani yazı dilimiz oluşumunu, biçimini İstanbul Türkçesi denen yapıyla günümüze çıkarmaktadır.

İstanbul Türkçesini Banarlı şöyle tarif etmektedir: İstanbul Türkçesi de yalnız İstanbul halkı tarafından değil, mparatorluk coğrafyasının her tarafından gelen Türkler ve Türkçelenler tarafından, Türkçe ve Türkçeleşmiş kelimelerle ve türlü söz ve söyleyiş incelikleriyle incelenerek, dil güzelliği ve dil musikisi bakımından eşsiz bir tekâmüle mazhar olmuş bir lisanıdır (Banarlı, 1997:758- 1118).

Ziya Gökalp tarafından 1923'te yazılan Türkçülükün Esasları adlı eserde konuyla ilgili açıklamalar yapılmıştır: Millî dili vücuda getirmek için Osmanlı dilini –hiç yokmuş gibi– bir tarafa atarak, halk edebiyatına temel vazifesini gören Türk dilini aynen kabul edip, İstanbul Türkçesinin fonetisi (ses bilgisi), morfolojisi (biçimbilgisi), ve leksisi (sözvarlığı), yeni Türkçenin temeli olduğundan, başka Türk lehçelerinden ne kelime, ne şige (çekim), ne edat, ne de terkip (tamlama) kaideleri alınamaz (Gökalp, 1970:138- 139).

Asaf Halet Çelebi, İstanbul Türkçesini ve İstanbul Türkçesinin önemini bir eserinde şöyle açıklamaktadır:

stanbul'umun Dili

Annemin dili

Babamın dili

stanbul'umun dili

stanbullumun dili

stanbullumun efendisi

Hanımfendisi

Sokaklarımın bekçisi

Yo urtçusu, balıkçısı

Can dilimi konu anım

Canım benim

Ninnilerimi bu dil söyledi

Masallarımı bu dil

Bu dille duydum türkülerimi

Bu dille okudum airlerimi

Zalim beni söyletme derunumda neler var (Çelebi,2006: 83).

Günümüz ileti im dünyasında bireyler kendilerine has ileti im kaynakları ve yolları üretmekte son derece serbest görünmektedir. Yani bireyler ileti imde kullandıkları dili seçip, geli tirmede ve de i tirmede ferdiyetçi davranabilmektedirler. Oysa dillerin ku aklar arasında do ru aktarımı ve kullanımı, devamı ve devamlılı ı için konu an ve yazan bir toplum tarafından anla ılması gerekmektedir. Yani ortak bir dil kurulmalıdır. Bu hususta ortak dili Kaplan, “Bugün en azından yüz bin ki inin anladığı dildir.” ekinde tanımlamaktadır (Kaplan, 2001: 144)

Türk dilinin tarihi geli im süreci içerisinde yazı dilinin oldukça mühim bir yeri bulunmaktadır. Birçok evreden geçen Türk yazı dilinin tarihi geli im süreci içerisinde 13. ve 14. asır önem te kil etmekte ve dilimizin sadele tirilmesi çalı malarına ık tutmaktadır. Bu yüzyıllarda eser veren airlerin Türkçe yazma nedenlerini Yavuz, birkaç ba lık altında toplamıştır:

* Devlet adamlarının ve beylerinin do rudan do ruya Türkçeyi korumaları ve eserlerini Türkçe yazmaya zorlanması ve ö renme istekleri.

* Tarikat büyüklerinin halkı ir at için Türkçe yazıp söylemeleri.

* Türkçe eser vermekle mensubu buldukları millete ilim yönünden hizmet etme, hayır dua ile anılma ve unutulmama dü üncesi.

* Tercüme arzusu yanında Tatarca ve Kırım Türkçesini be nemeyerek bunları Anadolu Türkçesine çevirme gayretleri.

* Meslek gayreti.

* Mevzuda yeni vadiler arama.

* Bret için eser yazma.

* Türkçecilik uuruyla eser verenler (Yavuz, 1983: 45).

Türkiye Türkçesinin tarihi seyri sonunda günümüze ulaşmasıyla Türkiye sınırları içerisinde bir konuşma dili ve yazı dili ortaya çıkmıştır. Konuşma ve yazı dilimizin kaynağı aynı olsa da farklı eksenlerde, farklı uygulamalarla varlıklarını sürdürmektedirler. Günlük yaşamımızda kullandığımız konuşma dilinin yazı diline geçişinde belirli kurallar ve deyimler söz konusu olmaktadır. Dursunolu (2006), konuşma dili ile yazı dili arasındaki karşılaştırmayı şu maddeler halinde sıralamaktadır:

- “Konuşma, sese; yazı harfe dayanır.
- Konuşmanın aracı, ağız ve çevresindeki organlar; yazının aracı ise kalem ya da kalem yerine kullanılan daktilo, bilgisayar, optik, yazıcı ve benzerleridir.
- Konuşma dili, samimi; yazı dili, resmidir.
- Konuşma dili, günlük hayatta kullanılan dil; yazı dili kitap dili, edebi dildir.
- Konuşma dilinde, çoklulukla, özel dil (ağızlar); yazı dilinde, resmi dil kullanılır.
- Konuşulan, özel; yazılan, resmidir.
- Konuşulanda, subjektiflik; yazılarda, objektiflik ağır basar.
- Konuşulan, dinlenen; yazılan, görülendir.
- Konuşulan, erken; yazılan geç unutulur. Çokça söylendiği gibi, “Söz, uçucu; yazı, kalıcıdır.”
- Konuşulan, kısa sürede; yazılan uzun sürede etkileyendir.
- Konuşulan, düşünülmeden, planlanmadan; yazılan, düşünülerek, planlanarak ortaya çıkar.
- Konuşulana anında cevap verilebilirken yazılana verilemez.
- Konuşulanı düzeltmek anında yapılabilirken yazılanı düzeltmek sonra da yapılabilir.
- Konuşulanı düzeltmede sınırlılık söz konusu iken yazılanı düzeltmede sınırlılık yoktur.

- Konu ulanda, nispeten kontrolsüzlük; yazılında ise kontrol vardır. Konu ulan kontrole tabi, yazılan kontrolü yapan. Yazı, konu manın ‘inceleme kuruludur’ denebilir.
- Konu ulanda de i im hızlı; yazılında ise de i im yava tır, hatta de i ime kuvvetli bir direnç vardır.
- Konu ulanın geli i güzelli i söz konusudur, kurallı olması çok önemli de ildir, yazılan ise kurallıdır, yazıda kuralsızlı a tahammül edilemez.
- Konu mada söz dizimi geli i güzel, yazıda ise kurallıdır.
- Konu ma, kuralları delmeye; yazı, kuralları korumaya çalı ır.
- Konu ma sınırlı sayıda; yazı, sınırsız sayıda insana ula ır.
- Konu manın yayılım alanı dar, yazının yayılım alanı geni tir.
- Konu ulanın anla ılmasında zorluk çekilmesine ra men yazılan, daha kolay anla ılır.
- Zaman zaman konu an, yazılanı; zaman zaman da yazan konu ulanı konu eder.
- Bazen konu ulan, bazen de yazılan galip gelir. Konu ma yazıyı zorlar; de i ime, etkilenmeye çok açık oldu u için yazıyı da de i tirmeye çalı ır.
- Konu ma, dı a dönük; yazma içe dönüktür.
- Konu ma, açılımcı; yazı, muhafazakârdır. Konu ma ba rını her rüzgâra açan yazı, rüzgârdan korunandır.
- Konu ma, kalıbına sı mayan; yazma, kalıbından çıkmayıdır. Konu ma, burçlarını yıkmaya çalı an; yazma, burçları korumaya çalı andır.
- Konu ma, hücum; yazı, savunma.
- Konu ma, isyan; yazı, sükûnet. Konu ma, ba kaldırı; yazı, itaat.
- Konu ma, canlı; yazı, cansız.
- Konu ma, hareketli; yazma, durgun.
- Konu ma, kolay de i en; yazma, zor de i en...” (Dursuno lu, 2006).

2.2.4. Dil ve Anlatım Dersi Ö retim Programı ve Türkçe

Çalı ma sırasında Milli E itim Bakanlı ı tarafından hazırlanan Dil ve Anlatım dersi ö retim programları incelenmi tir. Özellikle 2011 yılında hazırlanan Ortaö retim Ö retim Programı incelenmi tir. Programda standart Türkçe terimi tam olarak kullanılmamakla beraber standart Türkçeden do rudan ve dolaylı olarak bahsedilmektedir.

2011 yılı Ortaö retim Ö retim Programının hareket noktası ve amacı u biçimde belirtilmi tir:

Dil ve Anlatım dersinin hareket noktası, dili kullanmanın, bilgiden çok beceriye dayandı ı gerçe idir. Dili kullanma becerisinin insanın her türlü etkinli inde önemli rolü oldu u bilinmektedir çünkü insan, kültür alanını ana diline göre ve anadilinin imkânlarıyla ekillendirir, kendini ve dünyayı dil aracılı ıyla anlamlandırır.

Programın hareket noktası da ilkö retimi bitiren ö rencilerin, dili kullanma becerisi kazanarak zamanın ihtiyaçlarına cevap verebilecek aydın ki iler durumuna gelebilmelerini sa lamaktır. Bu derste ö rencilerin kazandıkları dil becerileri ile kendilerini her düzeyde sözlü ve yazılı olarak iyi, do ru ve güzel ifade etmeleri; her türlü Türkçe metni do ru anlayıp yorumlayabilme alı kanlı ı kazanmaları hedeflenmi tir. Sözü edilen beceriler, ö rencilerin kültür alanı (tinsel alan) ile ili kilerini düzenlemelerini ve geli tirmelerini de sa layacaktır.

Program hazırlanırken ö rencilere; ileti im aracı olan dilin bireysel boyutta kullanılmasına yönelik becerilerin kazandırılmasının yanı sıra ö rencilerin bu becerileri her türlü anlatımlarında kullanmaları istenmi tir. Ayrıca kazandırılması hedeflenen dil ve anlatım becerilerinin kültür birikimiyle ili kileri de sezdirilmeye çalı ılmış tır. Bu becerilerle ö rencilerin kendi kimliklerinin bilincinde, evrensel de erlere ve geli melere açık; dü ünen, hisseden ve bunları Türkçe ile ifade edebilen bireyler hâline gelmeleri amaçlanmı tır.

Programda, metinlerden hareketle yaptırılan uygulamalarla, dil birimlerinin bir ileti etrafında daha geni ve üst seviyede yeni bir anlam birimini nasıl ve niçin olu turdu u; bu anlam biriminde bulunan dil birliklerinin birbiriyle ili kisi üzerinde de durulmu tur. Hazırlanan programda soyut bilgiler verme, anlatımla ilgili tavsiyelerde bulunma yerine; metinlerden hareketle ö rencilerin dinleme, konu ma, okuma ve yazma alanlarında becerilerini geli tirerek Türkçenin özelliklerini kavramaları; bu alandaki ki isel uygulamalarıyla dili her düzeyde do ru ve güzel kullanabilme zevk ve alı kanlı ı kazanmaları hedeflenmi tir. Böylece Türkçenin sesini ve söyleyi ini kendi benli inde geli tirerek kullanabilen; bu dille dü ünen, bireysel dünyasını zamanın gerektirdi i ölçüde geni letip derinle tirerek zenginle tirebilen; ilim ve felsefe yapabilecek temel beceri ve alı kanlıkları kazanan; bu dille inanan, hisseden, var olanı algılayan ve de erlendirebilen; Türkçenin evreninde kendisini ça da insan olarak hisseden; toplumla bütünle mi ö renciler yeti tirmek amaçlanmı tır.” Programda a a ıdaki genel amaçların gerçekleştirilmesi hedeflenmi tir.

Genel Amaçlar

Dil ve Anlatım dersi ö retim programıyla ö rencilerin;

1. Dilin insan ve toplum hayatındaki rolünü ve önemini kavramaları,
2. Dil-kültür ili kisini kavramaları,
3. leti im aracı olarak dilin i levlerini kavramaları,
4. Türkçeyi do ru ve güzel kullanma yetene i kazanmaları,
5. Türkçenin dünya dilleri arasındaki yerini kavramaları,
6. Kelime, cümle ve metin düzeylerinde dil-anlam ili kisini kavramaları,
7. Günlük hayatın ihtiyaçlarını kar ılayacak yazma ve konu ma becerilerini kazanmaları,
8. Metin ve metin parçalarını do ru ve güzel okuma, do ru anlama ve yorumlama becerileri kavramaları,
9. Anlatım türlerinin özelliklerini kavramaları,
10. Her anlatım türünde yazma becerisi kazanmaları,
11. Metin türlerinin özelliklerini kavramaları,
12. Dinlediklerini ve okuduklarını do ru inceleme ve anlama becerisi kazanmaları,
13. Türkçenin kendine özgü ses, yapı ve anlam özelliklerini metinler çevresinde kavramaları,
14. Dil bilgisi kurallarını; ses, kelime, kelime grubu, cümle ve metin düzeylerinde do ru uygulama becerisi kazanmaları,
15. Sanat metinlerini anlama, inceleme ve de erlendirme becerisi kazanmaları,
16. Tartı ma, de erlendirme becerisi kazanmaları,
17. Türkçenin köklü bir dil ailesinden geldi i bilincini kazanmaları,
18. Türk diliyle edebî zevk ve estetik de erler ta ıyan eserler verildi ini kavramaları,
19. Türkçenin millî birlik ve bütünlü ümüzün vazgeçilmez unsurlarının ba ında geldi ini benimsemeleri,
20. Dinleme, konu ma, okuma ve yazma faaliyetlerinde Türkçenin yazım kurallarına, söyleyi özelliklerine ve inceliklerine özen göstermeleri,
21. Dinlediklerini, okuduklarını, anladıklarını, dü ündüklerini söz ve yazıyla planlı, etkili, akıcı, anla ılır biçimde ifade edebilmeleri,
22. Konu urken ve yazarken anlatım kurallarına uymalarını sa lamaları,
23. Edebî metinlerin zamanın getirdi i de i melerle zenginle ti ini ve geli ti ini kavramaları amaçlanmaktadır.

Programda standart Türkçe yönünden de erlendirilebilecek hususlar unlardır: Türkçe kelimeleri do ru telaffuz edemeyen ö rencilerle, edebiyat zevki ve anlayı nı geli tirme üzerine yo unla ma yerine, önce telaffuz üzerinde durmanın yararlı olaca ı gözden uzak tutulmamalıdır. Metin okumanın; dil, edebiyat zevk ve anlayı na açılan çok önemli bir kapı oldu unu dikkate alarak her sınıf ve ünitedeki metin parçalarının ve metinlerin okunmasına ö zen gösterilmelidir. Her sınıfta, o sınıf düzeyine göre okuma, dinleme, anlama ve anladıklarını yazılı ve sözlü olarak anlatma çalı maları yapılmalıdır

(MEB. Talim ve Terbiye Kurulu Ba kanlı ı, Ortaö retim Türk Edebiyatı ve Dil Anlatım Dersi Ö retim Programı 1- 10).

2.3. Alan Yazın Taraması

Çalı ma ile ilgili ara tırma yapılırken özellikle a ız alanındaki çalı malara bakıldı. Bu alanda Karahan'ın da belirtti i bazı örneklerden faydalanıldı.

Karahan'ın aktardı na göre; 19.yy.ın ikinci yarısında Maksimov, I.Kunos, M.Rasanen, J.Deny, T.Kowalski gibi bazı Batılı bilim adamlarının bölgesel nitelikli çalı maları ile ba layan a ız ara tırmaları ö lkemizde Ahmet Cafero lu'nun büyük gayretleriyle sürdürölmü tür. Zeynep Korkmaz, Efrasiyab Gemalmaz, Selahattin Olcay, Tuncer Gülensoy, Ahmet Bican Ercilasun gibi de erli bilim adamlarının çalı maları ile bugünlere ula mı tır (Karahan,1996:9).

Bölge, sosyal tabaka, nesil, cinsiyet, konu gibi nedenlere ba lı olarak dil içinde çe itlenmeler olabildi i gibi aynı ki i durum, zaman, konu tu u ki iler, konu ma anındaki psikolojik durum vb. nedenlere ba lı olarak dili farklı biçimlerde kullanabilmektedir (Demir-Yılmaz, 2006: 20).

Diyalektoloji, sosyolinguistik ba ta olmak üzere dilin varyasyonla ilgilenen kolları, herhangi bir do al dilde tarihsel, bölgesel, sosyal, ki isel ve durumsal çerçevede birbiriyle rekabet halinde olan birden çok 'lekt', yani *konu ma biçimi* oldu unu ortaya çıkarmı tır. Varyantla manın yerel, sosyal ve tarihsel sebeplerle ortaya çıkan türleri daha fazla dikkat çekmi , daha çok ara tırmaya konu olmu tur. Bu lektlerden *a ız* veya bununla e anlamlı kullanılan *diyalekt* dilin co rafik boyutuyla ilgili olanını, *sosyolekt* dilin toplumsal boyutuyla ilgili olanını, *idiyolekt* ise dilin ki isel kullanım boyutuyla ilgili olanını göstermektedir (Demir-Yılmaz, 2006: 20).

Çalı manın Seydi ehir eksenine ilgili yapılan alan yazın taramasında pek bir bulguya rastlanmamı tır. Yapılan a ız ara tırmaları Konya merkez, Ak ehir, Ere li, Kulu, Cihanbeyli

gibi merkezlerle sınırlı kalmı tır. Seydi ehir ekseninde yapılan bu çalı ma ilk olma niteli i ta ırmaktadır. Leyla Karahan'ın Anadolu A ızlarının Sınıflandırılması adlı kitabında Konya ve ilçeleri ibaresi geçmekte ama Seydi ehir adı geçmemektedir. Yine Karahan'ın tasnifinde Konya, Batı a ızlarının 9.alt grubunda yer almaktadır.

Türkiye Türkçesinin tasnifi konusunda yapılan en kapsamlı çalı ma Karahan'a aittir. Karahan, tasnifinde Seydi ehir yöresini Batı grubu a ızları içerisinde de erlendirir. (Karahana, 1996:115- 117) Batı grubu a ızlarının dokuzuncu alt grubunda Konya, Konya merkez ilçesinin bazı yöreleri tabirini kullanır. Bu tasnifte Seydi ehir adının geçmemi olması ve çalı ma neticesinde elde edilen bulgular Seydi ehir'in bu tasnife pek de uymadı ı do rultusundadır. Ama yine de Konya adının geçti i gruplar çalı manın sahasını dolaylı da olsa ilgilendirmektedir. Karahan Batı Grubu a ızlarının bazı ses özelliklerini öyle sıralar:

1. Bu gruba giren a ızlarda ilerleyici benze me, gerileyici benze meden daha kuvvetlidir.
2. e > i, i > e de i mesi, di er a ız gruplarında da görülmekle beraber Batı Grubu a ızlarında oldu u kadar yaygın de ildir.
3. k > g, t > d de i melerindeki yo unluk, bu gruba giren a ızlarda daha fazladır.
4. Damak n' si korunmu tur (Karahana,1996:115-116).

19.yy.ın ortalarında ba layan Anadolu a ızları üzerindeki ara tırmalar uzun yıllar yabancı ara tırmacılar tarafından yürütülmü tür. 1940 yılından sonra yerli ara tırmacıların da ilgisini çekmeye ba layan a ız ara tırmaları alanında sayısı gün geçtikçe artan pek çok çalı ma mevcuttur. Bu alı maları bazı dil bilimciler toplu olarak de erlendirmi tir (Korkmaz, 1995; Gülensoy ve Aklaya, 2003; Karahan, 1997). Bu ara tırmalar sonucunda gerek toplanan malzemenin niceli i gerekse bu malzemelerin de erlendirilmesi yönlerinden küçümsenmeyecek bir birikim olu mu tur. Korkmaz, a ız ara tırmalarının ba langıcını 1860 olarak almakta ve 1860 - 1940 arasını yabancı ara tırmacılar dönemi; 1940 sonrasını ise yerli ara tırmacılar dönemi olarak ikiye ayırmaktadır (Korkmaz,1995).

Demir ise çalı maların türleri bakımından süreci; 1940'a kadar derleme,1940 sonrası belli bir bölge a zına yönelik derleme ve derlenen malzemelere dayalı inceleme dönemleri ekinde tasnif etmektedir (Demir,1997: 78).

Bir dil bilimi terimi olarak a ız: (Fr./parler, Alm./Mundart, ng./Language, ta./Parlata) Bir dilin veya bir dile ait lehçenin (dialecte) sınırları içinde belirli bir bölgede belli topluluklara özgü sözlü anlatım yollarının bütünü diye tanımlanabilir (Gemalmaz, 1997). Ölçünlü (standart) olarak kabul edilen ve ortak konu ma ve yazı diline esas te kil eden bir a zın dı ında varlı mını devam ettiren a ızlar, hem ıve hem de ıvenin üst kümesi olan lehçe ve dilin

önemli bir alanını oluşturmaktadır. Bu alanda, ortak ağızda tespit edilmemiş sesler, kelimeler, ekler ve anlamlar bulunabilir. Ağız araştırmalarının amaçlarından biri bu zenginliği ortaya çıkarmak ve dile kazandırmaktır. Bu kazanımlarla ortak ağızın özellikleri birleştirilince, dilin ses, söz ve anlam zenginliği artmakta, bunlara bağlı olarak da dilin temel kuralları daha sağlıklı tespit edilmektedir. Bu çalışmaların amaçlarından biri de, dilin gelişimi ve değişimi seyrinin gözlemlenmesine yarayan tespitler yapabilmektir. Aynı dili konuşan bir milletin farklı coğrafyalara yerleşimi farklı boyları, eskiden kalma söyleyiş özelliklerini de beraberlerinde getirmektedir. Ağızlar üzerindeki çalışmalar hem bu ses, ek ve anlamların tespitinde hem de bunlardaki değişimlerin yörelere göre seyrinin gözlemlenmesinde önem arz eder. Bu tespitlerin tarih, coğrafya, toplum bilimi gibi diğer disiplinlerdeki bilgilerle birleştirilerek, teyit edilmiş bilgilere dönüşmesi ve toplumsal, kültürel değişimlerin açıklanmasında dayanaklara sahip bilgi olarak kayıt altına alınması sağlanabilmektedir.

Arıcı ve Ungan (2008) İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin yazılı anlatım çalışmalarını değerlendirildikleri çalışmada öğrencilerin kompozisyon yazarken yaptıkları yanlışların yüksek oranda (%60.8) kelime yanlışlıklarını, bunların da daha çok kelimeleri yanlış yerde ve anlamda kullanma olduğunu söylemekte, genel hatlarıyla kelime düzeyindeki hatalarda cinsiyetin fazla bir rolü olmadığını tespit etmişlerdir.

Yazı dilinin doğru kullanımı noktasında cinsiyetin rolü olduğu da diğer çalışmalarla ortaya konmuştur. Örneğin, Etilim fakültesi öğrencilerinin yazım kurallarını uygulama becerileri üzerinde cinsiyet değişkeninin rol oynayıp oynamadığını araştırdığı çalışmada Erdoğan (2002) kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre yazım kurallarını uygulama becerisi bakımından daha başarılı olduğunu söylemektedir.

Erdem (2007), çalışmada 9.sınıf öğrencilerinin yazım ve noktalama kurallarına ulaşma düzeyini belirlerken öğrencilerin cinsiyetlerinin yazım ve noktalamayı kullanmada belirleyici olup olmadığını da ortaya koyan bulgulardan bahsetmektedir. Bu çalışma neticesinde elde edilen verilere göre de kız öğrenciler erkek öğrencilere oranla yazım ve noktalama dolayısıyla standart Türkçe kullanımında daha başarılı bulunmuşlardır.

Çetin ve Eskimen (2012), Paris Doğu Dilleri Ve Medeniyetleri Enstitüsü Türkoloji dersleri ve bu bölüme devam eden öğrencilerin yazılı anlatım becerilerini inceledikleri çalışmada öğrencilerin yazı diline hâkim olmamaları dolayısıyla sözlü anlatım özelliklerini yazılı anlatımda da kullanma eyleminde oldukları görülmüştür. Bunun sonucu olarak da yazılı ifadelerde yapı ve anlam bakımından aksaklıklar yaşanmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde ara tırma deseni, katılımcı grubu, veri toplama araçları, verilerin analizi kısımları yer almaktadır.

3.1. Ara tırma Deseni

Çalışmanın ara tırma desenini nitel ara tırma yöntemlerinden bireysel görüşme (mülakat) ve doğal gözlem oluşturmaktadır. Gözlem, her hangi bir ortamda ya da kurumda oluşan davranışı ayrıntılı olarak tanımlamak amacıyla kullanılan bir yöntemdir. Ancak gözlem, basit anlamda sadece normal durumlarda sık olarak görülmeyen davranışları ortaya çıkarmak için kullanılmaz. Eğer bir ara tırma, her hangi bir ortamda oluşan bir davranışla ilgili ayrıntılı, kapsamlı ve zamana yayılmış bir resim elde etmek istiyorsa, gözlem yöntemini kullanabilir (Bailey, 1982; Akt. İmrek ve Yıldırım, 2006: 169). Doğal gözlem sonucu elde edilen bulgular içerik analizine tabi tutularak nesnel veriler ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Daha sonra ortaya konulan bulguların sonuçları yorumlanmaktadır.

Karasar'a (2005) göre veri toplama tekniği olarak, gözlemden, çoğu kez, karmaşık davranışların, yani öretmen-örenciler arasındaki ilişkilerinin araştırılmasında; varlık-yokluk bildiren basit sınıflamalı verilerin toplanmasında yararlanılabilir. Bu çalışmada da gözlemler yapılandırılmamış doğal ortamında öğrencilerin okul ortamındaki konularını gözlemlenmiş ve onların konularındaki ST'den sapmalara odaklanılarak veriler doğal ortamı bozmamak için ses kayıt yöntemiyle destekli, ara tırmaçının gözlemlerine ve gözlem sırasında aldığı notları başlı kalınarak toplanmıştır.

Yıldırım ve İmrek'e (2006: 171) göre dil, adet, gelenek ve görenekler, değerler, dinsel törenler, yazılı ve yazılı olmayan kural ve yasalar yapılandırılmamış gözlemlerle elde edilebilir. Bu nedenle bu çalışmanın verileri yapılandırılmamış gözlem yoluyla toplanmıştır, ara tırmaçının herhangi bir standart gözlem ya da görüşme aracı kullanmamıştır. Ancak ara tırmaçının kendisi de ara tırma sahasından birisi olduğu için gözlemlenen ST'den sapmaları çok daha rahat belirleyebilmiştir. Ara tırmaçının ayrıca elde edilen verilerin güvenilirliğini artırabilmek ve ara tırma yapılan kurumların ve ortamın bir parçası olabilmek için söz konusu ortamlarda katılımcı gözlemci özelliğiyle uzun süre zaman geçirmiştir. Hem ara tırmaçının kendi, hem öğrenciler hem de ilgili kurumlar ara tırma ortamına uygun hale

geldikten sonra veriler 2011-2012 ö retim yılı boyunca tesadüfi seçilen zaman dilimlerinde düzenli olarak toplanmıştır.

Karasar'a (2005) göre ba arılı bir gözlemin temel artlarından birisi gözlemlenmek istenen eylerin önceden belirlenmesi gereklidir. Bu do rultuda ana hatlarıyla ö rencilerin okul ortamındaki konularındaki ST'den ses ve ekil bilgisi ba lamında görülen sapmalara odaklanılması kararla tırıldı.

Do al gözlemlerde, gözlem ve verilerin kaydedilmesini kolayla tırabilmek için Karasar'ın (2005) vurguladı ı gözlem kılavuzu geli tirilerek ö rencilerin okul ortamındaki konularında geçen ST'den sapmalar kaydedildi.

Verilerin kaydedilmesi sürecinde ise gözlemlerle elde edilen veriler ara tırmacı tarafından en kısa zamanda gözlem kılavuzu üzerinde i lenmi ve gözlemler yoluyla elde edilen verilerin güvenilirli ini artırmak için Karasar'ın (2005) belirtti i gibi okul ortamındaki Türk dili ve edebiyatı ö retmenlerin "ba ımsız gözlemci" olarak yararlanılmı tır.

Katılımcıların okul ortamındaki konularında geçen ST'den ses ve ekil bilgisi ba lamındaki sapmalarla ilgili gözlem kılavuzları detaylı olarak taranmı , elde edilen veriler ST'den ses ve ekil bilgisi ba lamındaki sapmalar sınıflandırılarak bulgular ve tartı ma bölümünde yer yer katılımcıların örnek cümleleleri ve ilgili alan yazındaki bulgular do rultusunda sunulmu tur.

Ortaö retim ö rencilerinin okul ortamındaki konularında ST'den sapmaların onların yazımlarına etkisi boyutundaki veriler ise bu çalı manın örneklemini olu turan katılımcıların devam ettikleri sınıflarda yer alan toplam 120 ö renciye ders ve sınıf ortamında kendilerini tanıtmaları konulu bir kompozisyon yazmaları sa lanmı , ilgili kompozisyonlar okul ortamındaki konularında görülen ST'den sapmalar do rultusunda içerik analizi yapılarak taranmı tır. Elde edilen bulgular bulgular ve tartı ma bölümünde ara tırma soruları ı ı nda tartı ılmı tır.

3.2. Katılımcılar

Bu çalı manın katılımcı grubunu Seydi ehir Sa lık Meslek Lisesi, Seydi ehir Lisesi, Seydi ehir Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi 9- 10 ve 11. sınıf ö rencilerinden rastgele ve uzman görü üyle belirlenen her okuldan altı ar (üç kız, üç erkek) olmak üzere toplam 18 (9 k, 9 e) katılımcı olu turmaktadır. Çalı manın bulgular kısmında katılımcılar isimlerinin ve soy isimlerinin ilk harfleriyle kısaltılmı olarak verilmi tir. Katılımcıların fiziki ve demografik da ılımları tablo 1'de sunulmu tur.

Tablo 1. Katılımcıların Dağılımı

Okul Adı	Sınıfı			Cinsiyet		Toplam
	9. Sınıf	10. Sınıf	11. Sınıf	Kız	Erkek	Frekans
Seydi ehir Sa lık Meslek Lisesi	2	2	2	3	3	6
Seydi ehir Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi	2	2	2	3	3	6
Seydi ehir Lisesi	2	2	2	3	3	6
Toplam	6	6	6	9	9	18

3.2.1. Çalışma Evreni

Bu çalışma evreni Konya ili Seydi ehir Sa lık Meslek Lisesi, Seydi ehir Lisesi, Seydi ehir Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi 9. 10. ve 11. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır.

3.2.2. Örneklem

Ortaö retim öğrencilerinin okul ortamındaki konularında geçen ST'den sapmalarla ilgili verileri toplamak için gerekli olan örneklemi evrende belirtilen üç okulun 9., 10. ve 11. sınıflarından bir kız bir erkek olmak üzere toplam 18 öğrenci oluşturulmaktadır. Çalışmanın yazı dili ile ilgili kapsamındaki örnekleminde ise bu 18 öğrencinin de dâhil olduğu sınıflara ait toplam 120 öğrenci bulunmaktadır.

Araştırmanın örneklemini SOÖK'den uzman görüşü de alınarak belirlenen on sekiz katılımcı öğrencidir. Bu katılımcı öğrencilerin üçü yöreye başka yerlerden göç eden öğrencilerdir. On beşi ise doğma büyüme Seydi ehirlilerden oluşmaktadır. Bu on beş öğrencinin yedisi ilçeye köy ve kasabalardan öğrenim görmek için taahhütlü sistemle gelip gitmektedirler. Örneklem kapsamındaki katılımcı öğrencilerin 15'i rasgele, 3'ü ise uzman öğretmen görüşü ile belirlenmiştir. Yazı dilindeki örneklem ise rasgele belirlenmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu ara tırmanın verilerini toplamak için nitel ara tırma yöntemlerinden do al gözlem tekni inden yararlanılmıştır. Bu ara tırma deseni kapsamında katılımcı ö renciler okul ortamlarında, yani sınıf ortamında, okul bahçesinde, kantinde, koridorlarda do al gözlem tekni iyle onların içinde bulundu u do al ortam bozulmayacak ekilde gözlemlenmi ve veriler ara tırmacının kendisi tarafından saha notları ekinde derlenmi tir.

Bu ortamlarda ö rencilerin konu malarında görülen ST'den ses ve ekil bilgisi yönünden sapmalar ve bunların kullanım sıklıkları ve türleri önceden hazırlanan bir ablon üzerinde not edilmi tir. Buna ilave olarak ö rencileri daha iyi tanıyan ö retmenlerden de yardım alınmi ve ö rencilerin bu ortamdaki konu malarında görülen ST'den sapmaların do ru tespit edilip edilmedi i kontrol edilmi tir.

Bu çalı manın ikinci bir veri toplama yöntemi ise nitel ara tırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi kullanılarak ö rencilere ürettirilen yazılı metinler de erlendirildi. Bu de erlendirmede ö rencilerin konu malarındaki görülen ST'den sapmalar yazılı metinlerde de olup olmadı ı incelendi.

Ara tırılan toplulu un içerisinde ara tırmacı sıfatıyla uzun süre vakit geçirilerek sa lıklı ve ayrıntılı bilgilere ula ılmaya çalı ılmıştır. Çalı ma sırasında ses kayıt cihazı gibi materyallerden yararlanılması dü ünüldüyse de bu durumun ara tırmanın do allı ına zarar verece i endi esiyle vazgeçilmi tir. Ara tırma alanını te kil eden okullar içerisinde görev yapan ö retmenlerle –özellikle Türk Dili ve Edebiyatı ö retmenleri– teker teker sohbet havasında gerçekleştirilen mülakatlar neticesinde katılımcı ö rencilerin dil kullanım becerileri hakkında bir ön bilgi sahibi olunmu tur.

SOÖK ö rencilerinin yazı dilindeki ST kullanım durumlarının tespiti sırasında ise ö rencilere yazdırılan kendilerini tanıtıcı metinlerden ve ö retmenlerden alınan ö rencilere ait yazılı sınav kâ ıtlarından yararlanılmıştır. Böylece ö rencilerin konu malarında görülen ST'den sapmaların yazımlarına etkisi belirlenmeye çalı ılmıştır. Yazılı kaynaklardan yararlanma yönteminde konuyla ilgili süreli ve süresiz yayınlardan, YÖK Dokümantasyon Merkezi, ÇÜ nternet Kütüphanesi, AÜ Kütüphanesi gibi de i ik kütüphanelerden, ara tırma alanıyla ilgili yöresel derneklerden (Seydi ehir Okutma ve Yardım Derne i, Seydi ehir Musiki Derne i) yararlanılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Ara tırmanın veri toplama süreci 2011- 2012 e itim-ö retim yılının birinci dönemidir. Bu süreçte elde edilen veriler neticesinde SOÖK'deki ö rencilerin ST'ye gösterdikleri konu ma ve yazma dili uyumları ile bu durumun yazı dili üzerindeki etkileri de erlendirilmektedir. Veriler analiz edilirken ö rencilere ders ö retmeninin de yardımıyla yazdırılan metinler tarafsız gözle irdelenmi tir. Do al gözlem verilerinin analizi sırasında ise okullarda görev yapan ö retmenlerin gözlem ve deneyimlerinden de yararlanılmı tir. Do al gözlem sırasında ö rencilerin telaffuzları not alınarak di er ö rencilerin telaffuzlarıyla kar ıla tırılıp içerik analizi yapılmı tir.

3.5. Güvenilirlik ve Geçerlilik

Çalı ma sırasında elde edilen bulgular, ders ö retmeni ile payla ılıp ders ö retmeninin de fikirleri ve tecrübeleri do rultusunda güvenilir ve geçerli bir zemine oturtulmaya çalı ılarak tarafsız bir gözle incelenmi tir. Çalı manın güvenilir ve geçerli bir zeminde bulunması için alan yazın taramasıyla elde edilen ve kaydedilen bulguların di er saha çalı malarıyla kar ıla tırılması yapılmı tir. Uzman görü üyle desteklenen bulguların toplanma a masında ses kayıt cihazı gibi materyallerden yararlanılması dü ünülmü fakat ara tırmanın do allı nı ortadan kaldırdı ı için bundan vazgeçilmi tir.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

Çalı ma nın bu bölümünü ara tırma kapsamında elde edilen bulgular ve bu bulgularla ilgili tartı ma kısımları olu turmaktadır.

Bulgular ve Tartı ma kısmında SOÖK Ö rencilerinin Okul Ortamındaki Konu malarında Standart Türkçeden (ST'den) Sapmalar ve SOÖK Ö rencilerinin Okul Ortamındaki Konu malarında Görülen Sapmaların Ö rencilerin Yazımlarına Etkisi ba lıkları altında incelenen verilere yer verilmi tir.

4.1. SOÖK Ö rencilerinin Okul Ortamındaki Konu malarında Standart Türkçeden (ST'den) Sapmalar

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında ST kullanım durumları ses bilgisi ve ekil bilgisi yönlerinden incelenmi tir. Ö rencilerin buldukları sosyal ortamlara göre, bu ortamların ö rencilerin o anki refleksi, heyecan durumları dikkate alınarak yakla ılmı ve sonuçlar derlenirken bu gibi durumlar göz önünde bulundurulmu tur. Tespit edilen belirli sapmaların aynı ö renci tarafından ba ka ortamlarda tekrarlanıp tekrarlanmadı ı titizlikle incelenmi tir.

SOÖK ö rencilerinin okul ortamında yaptıkları ST'den sapmalar genel olarak sınıf ortamı ve sınıf dı ı ortamlar olarak kategorize edilmi tir. Sınıf ortamındaki ST kullanımları aynı ö renci üzerinde sınıf dı ı ortamlara göre (kantin, koridor vb.) daha düzenli ve kurallara uygun görölmektedir. Yani bir kelime telaffuz edilirken kelimenin telaffuz edildi i ortamın ö renci üzerindeki sosyal baskısının kelimenin telaffuzunda do rudan etkili oldu u gözlemlenmi tir. Örne in çalı ma kapsamındaki 18 ö renciden 13'ü sözcükleri farklı ortamlarda farklı biçimlerde kullanmı lardır. Bu 13 ö rencinin 9'u erkek 4'ü kız ö rencidir.

Sınıf dı ı ortamda

FG: okuduydum

EB: de:l

SÇ: konu suñ

ÖFY: nabañ

Sınıf içi ortamda

FG: okumu dum

EB: deyil

SÇ: konu sun

ÖFY: ne yapıyon- ne yapıyorsun

Sınıf dı 1 ortamda

BY: Oh be gurtuldum!

GG: Ben gelmiyecem.

AK: Bu gidi le notlar düzelmicek

Sınıf ortamında

BY: Kurtuldum u sınav stresinden

GG: Bundan sonraki derse gelmeyece iz.

AK: Çok çalı tım ama notum düzelmeyecek.

MK: Nedi vermiyõ?

MD: Kak gidelim.

MK: Neden vermiyorsun?

MD: Kalk bi dakika.

Gözlemler sonucuna göre ö rencilerin okul ortamı içerisinde buldukları farklı alanların, konularının ST' ye uyumu üzerinde oldukça büyük bir etkisi vardır. Sınıf ortamında ö retmenin de etkisiyle olu an sosyal baskı ö renciler tarafından hissedilmekte ve ST' nin kurallara daha uygun kullanımı söz konusu olabilmektedir. Bu sosyal baskı bazı ö renciler üzerinde olumlu bir etki yapmakta ve ST' ye daha uygun kullanımlar ortaya çıkmaktadır. Bazı ö rencilerin üzerindeyse bu sosyal baskıdan söz edilemeyece i görülmektedir. 18 katılımcı ö rencinin 2'si kız 3'ü erkek olmak üzere 5'inde ise hem sınıf ortamında hem de sınıf dı 1 ortamlarda ST' ye uyum gözlenmemi tir.

Bu katılımcı ö renciler günlük hayatta okul ortamındaki konularında ortam ve zaman farkı olmaksızın ST' den sapmaları aynı biçimlerde yapmaktadırlar. Ortaya çıkan bu durum bazı ö rencilerin ST' den habersiz olduklarını ve tamamen kendilerine göre keyfî bir yöresel konuşma biçimini kabul ettiklerini ortaya koymaktadır.

Sınıf dı 1 ortamda

OY: "Gadınıñ yanı gocasınıñ yañıdır."

HT: "Yazları gaste da ıdırıñ."

Sınıf ortamında

OY: "Gadıñlar gocalarından ayrı geliyolar."

HT: "Gasteleri beñ da ıdırıñ."

Sınıf dı 1 ortamda

MY: "Ders çalı mıssık."

GÜ: "So:ra getiririm."

Sınıf ortamında

MY: "En çok biz çalı mıssık."

GÜ: "So:ra görü ürüz."

Sınıf dışı ortamda

M : Örtmenim.

M : “Güççük ev daha çabuk ısınır.”

Sınıf ortamında

M : Örtmen

M : “Güççücük çocuklar gider okula.”

4.1.1. Ses Bilgisi Yönünden Bulgular

Ses bilgisi yönünden sapmalarla ilgili bulgular ise ses dümesi, ses türemesi, ses deşmesi ve hece dümesi bağlamları altında ele alınıp incelendi.

SOÖK öğrencilerinin konuşmalarındaki ST'den sapmaların büyük bir çoğunluğu ses bilgisi yönünden tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular göstermektedir ki öğrencilerin çoğunluğu ortamlar deşmiş olsa ses bilgisi yönünden ST'den sapmalar göstermektedir. Öğrencilerin küçük bir kısmı yaptıkları sapmaların farkına sonradan varıp düzeltme yoluna giderken çok büyük bir çoğunluğu günlük konuşmalarının ST'den sapmış vaziyette olduğunu habersiz görmektedir.

4.1.1.1. Ses Dümesi

SOÖK öğrencilerinin okul ortamındaki konuşmalarında ses dümesine bağlı ST'den sapmalar ünlü ve ünsüz dümesi bağlamı altında incelendi.

4.1.1.1.1. Ünlü Dümesi

-1. Orta hecede düz-genî (a, e) ünlülerin dümesi

SOÖK öğrencilerinin okul ortamındaki konuşmalarında bazı kelimelerdeki genî orta hece ünlüleri düzürülmektedir.

Korkmaz, bu ünlü dümesiyle ilgili olarak, e er kelime içindeki ünlü ile bitip ünsüzle başlayan iki konuşma hecenin ünsüz unsurları bağlanma bakımından yakın veya aynı mahreçli iseler, bu ünsüzlerin daha kolay bağlanabilmeleri için dildeki en küçük hareket kanuna göre bazen iki ünsüz arasındaki ünlü unsurunun eridiği görülmüyor, demektedir (Korkmaz, 1956: 50).

Bu hadise Karahan'ın çalması sırasında yer alan I. II. III. ve IV. Gruptaki aızlarla kısmen de IX. Grup aızlarında görülmektedir. Bu yöreler: Afyon, Kızılcahamam, Çamlıdere, Beypazarı, Ankara, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bartın, Bilecik, Bolu, Burdur, Bursa, Çanakkale, Denizli, Eskişehir, Isparta, Çelşzmir, zmit, Kastamonu, Kütahya, Manisa, Muşla, Uşak, Zonguldak

olarak belirtilmi tir. Geni orta hece dümesine Batı A ızlarının I. II. ve III. Gruplarıyla IV. Grubun bazı yörelerinde yer vermi tir. (Karahan, 1996: 122)

SOÖK örencilerinin okul ortamındaki konularında orta hecesi geni ünlü olan bazı sözcüklerde bu ünlülerin dümesinden kaynaklanan ST'den sapmalar görülmü tür. Bu türden sapma, 3 erkek örencide tespit edilmi tir.

Buralar *Burlar*

Kayın ana *Gayınna*

Kayın ata *Gaynata*

Oralar *Orlar*

uralar *urlar*

TK: "Orlarda indi yaz mevsimi mi vardır?"

TK: "Bütün urlar bizim okuluñ bahçesine açılır."

TK: "Gayınnayla gelin arasına girilmez."

Özellikle, gelecek zaman eki "-ecek/-acak"da düzenli olarak düz-geni "-a/-e" ünlüleri dümektedir. Ünlü dümesiyle ilgili ST'den sapma 18 örencinin 11'inde (6 e,5 k) saptanmı tır.

Alacak *Alcak*

Çalı acak *Çalı cak*

Gidecek *Gitcek*

Güvenecek *Güvencek*

Kalacak *Kalcak*

Yarı acak *Yarı cak*

Yazacak *Yazcak*

Y: "Onlar gelecek, biz gitcez."

SÇ: "Güre cez senle."

MD: "Gitcek yer mi kaldı ulan."

GÜ: "Defterleri alcak, gelcek buraya."

-2. Orta hecede dar ünlülerin dü ürlmemesi

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında bazı sözcüklerde vurgusuz orta hece ünlüsünün dü ürlmedi i görülmektedir. 18 katılımcıdan üçünde (1 e, 2 k) bu türden sapma tespit edilmi tir.

A zı A ızı

Beyni Beyini

Boynu Boyunu

Burnu Burunu

Gö sü Gö üsü

-3. mek ek fiilinin dü ürlmeden büyük ve küçük ünlü uyumuna uygun olarak kullanılması

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında birle ik kiplerde ve bildirmenin çekiminde *imek* ek eyleminin dü ürlmeden ünlü uyumlarına ba lı olarak kullanıldı ı görülmektedir. 18 ö renciden 6'sında (4 e, 2 k) bu türden kullanım tespit edilmi tir:

Cinmi Cinimi

Dünmü Dünümü

Elmi Elimi

Kalırımı Kalırımı

Körmü Körumü

Severmi Severimi

Yarınımı Yarınımı

ÖFY: “Kalemimi arıyom, me er cebimdeyimi .”

OY: “Yazılı yarınımı diyo sınıfdakiler.”

RÖ: “Dersden çıkıp direk eve giderimi .”

HT: “En çok edebiyatı severidim.”

4.1.1.1.2. Ünsüz Dü mesi

-1. “r” dü mesi

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında genellikle imdiki zaman ekinin –r sini dü ürdükleri görülmektedir. Karahan'ın tespitinde bu durum Batı Grubu a ızlarının I. grubunda düzenli ve kurallı olarak ortaya çıkmaktadır.(Karahan, 1996: 129). Özellikle Afyon,

Kütahya, Isparta, Burdur yörelerinde görülen “r” dü mesinin SOÖK ö rencilerinde de görülmesi ilçenin bu yörelere olan co rafi ve kültürel etkile iminden kaynaklandı ı dü ünmesini akla getirmektedir.

Bu türden sapma 18 katılımcıdan dördünde (2 e, 2 k) tespit edilmi tir.

Alıyor *Alıyo*

Bilmiyorsunuz *Bilmiyoñuz Bilme:yoñuz*

Çalı mıyor *Çalı mıyo Çalı ma:yo*

E itiyor *E itiyoy*

Gidiyorsunuz *Gidiyoñuz*

Gitmiyor *Gitmiyo/ Gitme:yo*

Kalıyor *Kalıyo*

Ko uyor *Ko uyo*

EB: “Siz çalı yoñuz da no:luyo.”

EB: “Köyde kimse okula filan gitmiyo.”

BY: “Ö len herkez okulda kalıyo.”

MY: “Sen bilmiyon bi de bana kızıyon.”

MY: “Hocamız iyi valla kimseyi üzmiyo.”

Y: “Bütün sınıf sipor salonunda ko uyo.”

Y: “Ne tür müzikleri seviyonuz.”

-2. “k” dü mesi

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında gelecek zaman ekindeki “k” süreksiz sert damak ünsüzünün konu mada dü tü ü ve kendinden önceki ünlünün de uzatılarak söylendi i, bunun da ST’den sapmaya yol açtı ı gözlenmi tir, kelimelerde ünlü uzaması da görülmektedir. Bu türden sapmalar 18 katılımcıdan üçünde (1 e, 2 k) tespit edilmi tir.

Alacaksa *Alaca:sa*

Diyecekse *Diyece:se*

Gidecekse *Gidece:se*

Görecekse *Görece:se*

Ko acaksa *Ko aca:sa*

Yürüyecekse *Yürüyece:se*

GG: “*Otobüse kadar yürüyece:se kendi bilir.*”

GG: “*Gidece:señ çabuk ol otobüs geliyo.*”

OY: “*Gelece:se Gülnur’u da ça ırın.*”

OY: “*Eve gidece:sen hadi gidelim.*”

-3. “I” dü mesi

SOÖK öğrencilerinin okul ortamındaki konuşmalarında özellikle kelime sonunda “I” ünsüzünün dü tü ü gözlenmiştir. Karahan’a göre kelime sonunda “I” dü mesi Anadolu a ızlarında belirli bazı kelimelerde görülen bir ses hadisesidir. ç seste “I” dü mesi ise Aydın, zmir, Manisa ve Mu la a ızlarında belirgin bir özelliktir (Karahan,1996:152).

“I” dü mesinin Seydi ehir eksenindeki kullanımındaysa yöreye Aydın’dan göç eden bir öğrencide ve seyrek de olsa bazı öğrencilerde bu tür kullanımlara rastlanmıştır.

18 katılımcıdan ikisinde (2 e) “I” ünsüzü dü mesine bağlı ST’den sapma tespit edilmiştir. “I” ünsüzü dü erken genelde kendinden önceki ünlüyü de uzatmaktadır. Bu bulgu Karahan’ın (1996) tespitiyle örtüşmektedir.

Almı A:mi

Bilsin Bi:sin

Geldin Ge:din

Kalkalım Kakalım

Kalsın Ka:sın

Olsun O:sun

M : “*Sen ge:din artık ben gitmem.*”

M : “*Kitaplar sınıfta ka:sın.*”

FG: “*Onnar gü:sün bakalım soñ gülen i: güler.*”

-4. “-kan/-ken” zarf fiil ekinde “n” dü mesi

SOÖK öğrencilerinin okul ortamındaki konuşmalarında “-kan/-ken” zarf-fiil eki (ba eylem) alan eylemlerde bu ekin sonundaki “-n” ünsüzünün dü tü ü görülmektedir. 18 katılımcıdan ikisinde (2 e) 2 tespit edilmiştir.

Çalıırken Çalıırke

Giderken Giderke

zlerken zlerke

Yaparken *Yaparke*

M : “Yürürke bir anda yere dü mü .”

M : “Hastanaya giderke vefat etmi .”

TK: “Yazılı olurke aklıma gelmiyo.”

TK: “Su içerke yılan bile dokunmazmı .”

4.1.1.2. Ses Türemesi

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında ses türemesine ba lı ST’den sapmalar ünlü türemesi, ünsüz ikizle mesi ve ünlü-ünsüz türemesi ba lı ı altında incelendi.

4.1.1.2.1. Ünlü Türemesi

-1.”i” ünlüsü

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında Türkçenin temel ses özelliklerine uymayan bazı alıntı kelimelerde “i” ünlüsü türetildi i görülmektedir. Bilindi i gibi Türkçe kökenli kelimeler “i” ile ba lamaz ve Türkçe kökenli kök kelimelerde üç ünsüz yan yana bulunmaz. Dolayısıyla bu özellikleri ta ımayan bazı alıntı kelimeler “i” ünlüsü türetilerek Türkçenin temel ses özelli ine uygun hale getirilmektedir. 18 ö renciden 2’sinde (1 e, 1 k) bu türden sapma tespit edilmi tir.

Elektrik *Elettirik*

Limon *limon*

Endüstri *Endüstiri*

-2. “-kan/-ken” zarf fiil ekinin sonunda “e” ünlüsü türemesi

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında bölge a ızlarında oldu u gibi “-kan/-ken” zarf-fiil eki (ba eylem) alan eylemlerde bu ekin sonunda bir “e” ünlüsü türedi i görülmektedir. 18 katılımcıdan 2’sinde (1 e, 1 k) bu türden sapma tespit edilmi tir.

A larken *A larkene*

Ko arken *Ko arkene*

Yaparken *Yaparkene*

Yürürken *Yürürkene*

M : “Yürürkene bir anda yere dü mü .”

TK: “Yazılı olurkene aklıma gelmiyo.”

TK: “Su içerkene yılan bile dokunmazmı .

“-kan/-ken” zarf fiil ekinin sonunda “e” ünlüsü türemesi yanında “n” ünsüzünün dü mesine ba lı ST’den sapma da görülmektedir: *a larke, ko arke, yaparke, yürürke* vb.

4.1.1.2.2. Ünsüz kizle mesi

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında bazı kelimelerde yer alan ünsüzlerin kendilerinden sonra gelen ekin ilk ünsüzünü de kendine benzetmek suretiyle ikizle ti i gözlenmi tir. Karahan’a göre: Anadolu a ızları için ayırıcı olan patlayıcı “k,d,t,b,p” gibi ünsüzlerin iki ünlü arasında kaldı ı zaman ikizle mesi hadisesidir bu durum. Daha çok ‘iki, yedi, sekiz, dokuz, otuz’ gibi sayı isimlerinde sistemli olarak ortaya çıkan bu ikizle me, Do u Grubu a ızlarının karakteristik özelli ini te kil eder, (Karahan,1996: 32).

Korkmaz’a göre de: ki ünlü arasında kalan bazı ünsüzler, Anadolu a ızlarında çe itli sebeplerle ikizle ir. Sızıcı ve akıcı ünsüzler bu hadisede en fazla örnek veren ünsüzlerdir. (Korkmaz,1997: 103- 104).

Bu türden sapma 18 katılımcıdan 9’unda (6 e, 3 k) tespit edilmi tir

A a ı A a ı A a:

Gelmi iz Gelmissik

Görmü üz Görmüssük

ki kki

Ne olsun Ne ossun

Yukarı Yukkari

SÇ: “Hocam, bütün ödevleri yapmussık.”

TK: “Sekizde derse girsek daha iyi olur.”

NG: “Ne ossun, idare edip gidiyoz valla.”

4.1.1.2.3. Ünlü - Ünsüz Türemesi

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında bazı sözcüklerde - genelde sözcük sonunda – hem ünlü hem ünsüz türemesi bir arada görülmektedir. Bu türemeler genelde “-ınca/-ince” zarf-fiil ekiyle ve “-ce/-ca” isimden isim yapım ve/veya e itlik hali eklerinin

kullanıldı ı sözcüklerde görülmektedir. Bu türden sapma 18 katılımcıdan 7'sinde (4 e, 3 k) tespit edilmiştir.

Alınca *Alıncana*

Dürüstçe *Dürüstçene*

Hızlıca *Hızlıcana*

Kendince *Kendincene*

Kolayca *Kolaycana*

Verince *Verincene*

Yava ça *Yava cana*

Yaınca *Yaıncana*

MK: “Ya mur yaıncana birden okula do:ru ko tuk.”

MK: “Zil çalıncana gidelim hemen.”

EB: “Kıbarcana istiyebilirsin mesela.”

BY: “Bilgisayarı idareden alıncana izleriz filimi.”

4.1.1.3. Ses De i mesi

SOÖK öğrencilerinin okul ortamındaki konuşmalarında ses de i mesine bağlı ST'den sapmalar ünlü de i mesi, ünsüz de i mesi, ünsüz süreklile mesi ve gırtlaksızlaşma, ünsüz damaksızlaşma, dişile mesi, dudaksızlaşma, benze mesi ve ba lıkları altında incelendi.

4.1.1.3.1. Ünlü De i mesi

4.1.1.3.1.1. Ünlü Kalınlı ması

-1. ö>o

SOÖK öğrencilerinin okul ortamındaki konuşmalarında “ö” ince ünlüsünün “o” kalın ünlüsüne dönüşerek kalınlı tı ı görülmektedir. Kalınlı ma 18 katılımcı öğrencinin 4'ünde (3 e, 1 k) tespit edilmiştir. Karahan'ın “Kuzeydo u grubu a ızlarında sistemli olarak görülmektedir.” dedi i ünlü kalınlı ması olayı yine Karahan tarafından *kök ve ek ünlülerinde meydana gelen ve sebebi belli olmayan kalınlı malar* olarak sınıflandırılmaktadır (Karahan, 1996: 8).

Görünce *Görünce*

Köpek *Kopek*

Kö elik *Ko elik*

Köylü *Koylü*

Sövermi *Sovermi*

Ö renci *O renci*

Örnek *Ornek*

GG: “Bizim koyde bi deli var, herkeze sover duru.”

AK: “Okula gelirke kopek govaladı.”

-2. Eskiden “virmek” ekinde kullanılan “vermek” fiilinin eski eklini muhafaza ederek kalınlı tı ı ı görülmektedir.

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında eskiden “virmek” ekinde kullanılan “vermek” fiilinin eski eklini muhafaza ederek kalınlı tı ı ı görülmektedir. Konya merkezde de sıkça görülen bu ST’ den sapmaya SOÖK ö rencilerinde de sıkça rastlanmaktadır. Bu türden sapma 18 katılımcı ö rencinin 5’inde (3 e, 2 k) tespit edilmiştir.

Alıverin *Alıvırın*

Çalı ıver *Çalı ıvır*

Geçiverin *Geçivırın*

Geliverin *Gelivırın*

Götürüver *Götürüvır*

Kaldırıver *Kaldırıvır*

Kovalayıver *Kovalayıvır*

Yazıver *Yazıvır*

BY: “Edebiyattan beni geçirivırın hocam.”

MD: “ im var unu götürüvır.”

OY: “Karnemi siz alıvırın ben sizden alayın.”

HK: “Notları sen yazıvır da ben so:ra senden geçireyim.”

4.1.1.3.1.2. Ünlü Düzle mesi

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında içinde dudak ünsüzü bulunan bazı kelimelerde bu ünsüzden sonra gelen yuvarlak ünlünün düz ünlüye dönüşü ü gözlenmiştir. Karahan’ın Do u Grubu a ızlarının I.II. ve IV. Gruplarında tespit ettiği bu durum kısmen

SOÖK ö rencilerinin konu malarında da görülmektedir. Bu türden sapma 18 katılımcı ö rencinin 6'sında (3 e, 3 k) tespit edilmi tir.

Armut *Armit*

Çamur *Çamır*

Gâvur *Gavır*

Hamur *Hamır*

Kabuk *Kabık*

Karpuz *Karpız Garpız*

Yavru *Yavrı*

Ya mur *Ya mır*

HK: “Yazın garpız satılır her yerde.”

HK: “Ya mır ya dı mıydı mis gibi kokar toprak.”

RÖ: “Gavır kısmı bizim memleketten anlamaz.”

ÖFY: “Pazara elma, armıt getiriyiz.”

OY: “Eli:n hamırıyla garı ma sen.”

4.1.1.3.1.3. Ünlü Daralması

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında a, e, o, ö geni ünlülerinin çe itli nedenlere ba lı olarak daralarak u, ü, ı, i dar ünlülerine dönü tü ü tespit edilmi tir. A, e ünlüleriyle ilgi daralma emir 1. tekil ahıs (-AyIm) ekiyle gelecek zaman (-AcAk) ekinde görülmektedir. O, ö ünlülerinin daralması ise Türkçe kökenli ‘karakol’ birle ik kelimesi hariç, daha ziyade ilk hecenin dı nda o, ö ünlüsü bulunan alıntı kelimelerde oldu u tespit edilmi tir.

-1. Emir 1. tekil ahıs ekindeki a, e geni ünlülerinin daralarak ı, i ünlüsüne dönü mesiyle ilgili ST'den sapma katılımcıların %50'sinde (n: 4 e; 5 k) görülmektedir. Bunlarla ilgili birkaç örnek a a ıda sıralanmı tır:

Alayım *Alıyım*

Bileyim *Biliyim*

Bineyim *Biniyim*

Döveyim *Döviyim*

Göreyim *Göriyim*

Gideyim *Gidiyim*

Seveyim *Seviyim*

GÜ: “Ne biliyim ben ya!”

M : “ yi bi not alıyım da sınıftı geçiyim.”

-2. Ünlü daralması hadisesi SOÖK ö rencileri içerisinde büyük bir oranda kız ö rencilerin konu malarında ortaya çıkmaktadır. Çalı ma kapsamında bulunan 9 kız ö rencinin 5’inin konu malarında ünlü daralmasından kaynaklanan ST’ den sapma gözlemlenmiştir.

M : “Yazılıdan en iyi notu ben alıcam.”

EB: “Zil çalar çalmaz eve gidicem.”

EB: “Bi da: yaparsan ö retmene di:cem.”

MY: “Benim ödevimi Bü ra yapıcak, ben hastaneye gidicem.”

MY: “Az so:ra gelicem.”

-3. SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında “o” ünlüsünün darlaarak “u” ünlüsüne dönüşümü tespit edilmiştir. Bu türden sapma 18 katılımcı ö rencinin 5’inde (2 e 3 k) süreklilik göstermektedir.

Horoz Horuz

Karakol Karakul

Kamyon Kamyun

Motor Motur

-4. Olumsuzluk eki –ma-/me-‘den sonra –yor imdiki zaman eki geldi inde olumsuzluk ekinin ünlüsü hem daralmamakta hem de uzun söylenmektedir.

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında olumsuzluk eki –ma-/me-‘den sonra –yor imdiki zaman eki geldi inde olumsuzluk ekinin ünlüsü hem daralmamakta hem de uzun söylenmektedir. Bu durum yöre ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında düzenlilik göstermektedir. Bu sapma genelde olumsuzluk ekinden sonra gelen imdiki zaman eki almı eylemlerde görülmektedir. Bu türden sapma 18 katılımcı ö rencinin 6’sında (3 e, 3 k) saptanmıştır. Bu 6 ö rencide de düzenlilik arz etmektedir.

Anlamıyorum Anlama:yom

Bilmiyor Bilme:yor

Çalı mıyorum Çalı ma:yom

Görmüyorum Görme:yom

4.1.1.3.1.4. Ünlü Uzaması

-1. Ses veya hece dümesine bağlı ünlü uzaması

SOÖK öğrencilerinin okul ortamındaki konuşmalarında bazı sözcüklerde uzun ünlü seslerin ortaya çıkması olayı tespit edilmiştir. Bu uzun ünlüler büyük bir oranda öğrenciler tarafından ST sapmasına yol açan söylemlerle birlikte kendini göstermektedir. Ünlü uzaması 18 katılımcı öğrencinin 8'inde (4 e, 4 k) tespit edilmiştir. Hece dümesine bağlı olarak ünlüleri uzattıkları görülmektedir.

Alacım *Alca:mi*

Anlatıcım *Anlatca:mi*

Babam *Ba:m*

Çalı mayacım *Çalı ma:cam*

Diyece imi *Diyece:mi*

Göbe im *Göbe:m*

Kaçacıma *Kaçaca:ma Kaçca:ma*

Sonra *So:ra*

Söylemeyece im *Söyleme:cem*

Yazamayacım *Yazama:cam*

HK= “Bundan so:ra sana hiç bi ey söyleme:cem.”

BY= “Çok yoruldum daha fazla yazama:cam.”

Y= “Kantinci kimsede alca:nı bırakmaz.”

SÇ= “Benim diyece:mi bi dinleyin.”

OY= “Ben alaca:m notu aldım.”

4.1.1.3.2. Ünsüz Değişmesi

4.1.1.3.2.1. Ünsüz Yumuşaması

-1. “k>g”, t<d

SOÖK öğrencilerinin okul ortamındaki konuşmalarında “k” sert ünsüzünün “g” yumuşak ünsüzüne dönüşerek yumuşaklığı gözlenmiştir. Çalıma kapsamındaki 18 öğrencinin 5'inde (3 e, 2 k) sürekli, 12'sinde (7 e, 5 k) sıklıkla tespit edilmiştir. Ayrıca “t” ünsüzü yumuşak olarak “d” ünsüzüne dönüşmektedir.

Bu kadar *Bu gadar*

Kabul et *Gabul et*

Kendi *Gendi*

Kızar *Gızar*

Tane *Dane*

AK= “Hocam, gabul etseydiniz hepisini size anlataca:dık dersten so:ra.”

SÇ= “Ged ulan urdan hocaya sö:lerim valla!”

-2. “p > b”

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında “ p” süreksiz sert dudak ünsüzünün “b” süreksiz yumu ak dudak ünsüzüne dönü erek yumu adı ı gözlenmi tir. Bu durum genellikle kelime ba nda ortaya çıkmaktadır. 18 katılımcının 4’ünde tespit edilmi tir (3 e, 1 k).

Pabuç *Babuç*

Patiska *Batiska*

Peltek *Beltek*

Pınar *Binar*

Pınarba ı *Binarba ı*

DK: “Bizim ev Binarba ı’nda”

HT: “Binarba ı otobüsü saat 2’de.”

OY: “Beltek beltek gonu uyo!”

4.1.1.3.2.2. Ünsüz Sertle mesi

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında kelime sonunda z < s de i imine rastlanmaktadır.1.çokluk ahıs ekinin sonundaki “z” ünsüzü “s” ye dönü erek ST’den sapmaya yol açmaktadır. Bu türden sapma 18 katılımcının 3’ünde tespit edilmi tir (1 e, 2 k).

Anlayaca ız *Anlayacas*

Ba araca ız *Ba arcas*

Çalı aca ız *Çalıccas*

Edece iz *Edices*

Gelece iz *Gelices*

Söyleyece iz *Söyleyeces*

Yapaca ız Yapacas

SÇ: “Bu maçı gaybetdik öbürünü kazanacas amma.”

SÇ: “Oñlarıñ hepisine göstereces.”

TK: “Bis kimin iyi kimin kötü oldu:nu biliris.”

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında olumsuzluk eki alan bazı fiillerde olumsuzluk ekinin sonundaki “ z” sertle erek s” ye dönü mekte ve ST’den sapmaya yol açmaktadır. Bu durumda olumsuzluk ekinden sonra gelen ek eylemin de etkisi oldu undan ek eylemin ilk ünsüzü “ z” ünsüzünü kendine benzetti inden ünsüz ikizle mesi vardır da denebilir. Ünsüz sertle mesi 18 ö rencinin 4 kız 2 erkek olmak üzere 6’sında tespit edilmi tir.

Anla mazsak Anla massak

Bitirmezse Bitirmesse

Çalı mazsak Çalı massak

Dinlemezse Dinlemesse

Görü mezsek Görü messek

Yatı mazsa Yatı massa

RÖ: “Yapmassan yapma, ben kendim yaparım.”

HT: “Ders çalı massak iyi not almayız tabi.”

AK: “Görü emessek defterini kime vereyim.”

4.1.1.3.2.3. Ünsüz Gırtlaksıla ması ve Süreklile mesi

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında kelime ve hece sonlarındaki “k” damak ünsüzünün süreklile erek “h” gırtlak ünsüzüne dönü tü ü gözlenmi tir. 3 erkek ö rencide tespit edilmi tir. Karahan bu de i menin sebebini Arapça ve Farsça dillerinin etkisinden olabilece ini savunmaktadır. (Karahan, 1996: 128).

Aldık Aldıh

Doksan Dohsan

Geldik Geldih

Götürdük Götürdüh

Sevindik Sevindih

Vardık Vardıh

RÖ: “ Biz geldih, herkes kayboldu.”

RÖ: “So uktan kemihleri sızlıyo insanın.”

RÖ: “Çiçehçide gördüm onları.”

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında “k” ünsüzü iki ünlü arasında kaldı ında ve hece sonunda sızıcıla arak arka damak ünsüzü “h” ye dönü mektedir. Bu türden sapma 2 erkek ö rencide tespit edilmi tir. Karahan “k” ünsüzünün sızıcıla ması durumunu Batı Grubu a ız bölgesinin IV. VI. VII. IX. ve kısmen II. Grup a ızlarında tespit etmi tir. Bu yöreler: Adana, Adıyaman, Amasya, Ankara, Kırıkkale, Çankırı, Çorum, Gaziantep, ebinkarahisar, Giresun, Hatay, çel, Balören(zmit), Kahramanmara , Kayseri, Kır ehir, Konya, Malatya, Nev ehir, Ni de, Mesudiye(Ordu), Havza, Lâdik, Alaçam(Samsun), Boyabat (Sinop), Sivas, Tokat, Yozgat’tır (Karahan,1996: 128).

Ak am *Ah am*

Bıçak *Bıçah*

Çıkmı *Çıhmi*

Dinlemek *Dinlemeh*

Kapak *Kapah*

Ufak *Ufah*

RÖ: “*Sınıfdan çihunca müzih dinledih.*”

RÖ: “*Bazı ö renciler bıçah ta ıyollar.*”

RÖ: “*Daha çoh var ziliñ çalmasına.*”

4.1.1.3.2.4. Ünsüz Damaksilla ması

-1. n>y

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında 2. tekil ahıs iyelik eki ile ilgi hal ekinin bir arada bulundu u kelimelerde n > y de i mesi görülmektedir. Bu de i im Leyla Karahan tarafından da Batı Grubu a ız bölgesinin orta, güney ve do u kesimlerinde tespit edilmi tir (Karahan,1996: 22). Bu türden sapma 18 ö renciden 3’ünde (3 e) tespit edilmi tir.

Annenin *Anayın*

A zının *A zıyın A:zıyın*

Ceketinin *Ceketiyyin*

Dedenin *Dedeyin*

Evinin *Eviyyin*

Gözünün *Gözüyyin*

Kitaplarının *Kitaplarıyyın*

HK: “*Seniñ babayın parası çok herhalda.*”

HK: “*Ödeviğin sonu yanlı olmu .*”

HK: “*Soruları kitabıyın içine koydum.*”

-2. r > y

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında “ r” di ünsüzünün “y “ damak ünsüzüne dönü erek damaksılla tı 1 görülmektedir. 18 katılımcının 5’inde (3 e, 2 k) tespit edilmi tir.

Anlatıveririz *Anlatıveriyiz*

Atı tırırta *Atı tırıysa*

Geciktirirmi *Geciktiriymi*

Görürüz *Görüyüz*

Götürürüz *Götürüyüz*

Kaçırırız *Kaçırıyız*

Veririz *Veriyiz*

GÜ: “*Yarın milli takımı görüyüz bakalım.*”

OY: “*Cuma gün yazılı yoksa kaçıveriyiz okuldan.*”

MY: “*Sabah evde bi eyler atı tırıysa ö len yemez tabi.*”

BY: “*Siz gidin biz defteri yazıveriyiz.*”

MD: “*Veleybol topunu biz spor odasına götürüveriyiz.*”

-3. > y

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında kelime içerisinde iki ünlü arasında kalan “ ” damak ünsüzünün ünlülerin etkisiyle “y” damak ünsüzüne dönü tü ü gözlenmi tir. Karahan’ın aktardı ma göre > y de i imine Gümü hane a ızlarında da sıklıkla rastlanmaktadır.(Karahan,1996: 86). 2 katılımcı ö rencide (1 e, 1 k) tespit edilmi tir.

Ba ı *Bayı*

Kâ it *Kayıt Kayat*

So an *Soyan*

So uk *Soyuk*

Sö üt *Söyüt*

Tavuk *Tayuk Toyuk*

EB: “*A açları soyuk vurunca bu sene meyveler verimsizdi.*”

MD: “Yazılı kayatlarını ne zaman okursunuz.”

ÖFY: “Söyütün oldu u yerde su aramayız hiç.”

4.1.1.3.2.5. Ünsüz Di sille mesi

-1. ñ” damak ünsüzü

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında arka ve orta damak ünsüzü “ñ” kullanımı düzenlidir. Genellikle kelime ve hece sonlarında “ñ “ kullanımına rastlanmaktadır.”ñ” kullanımı birçok de erli bilim insanı tarafından sıkça tespit edilmiştir. Karahan’ın tespitinde “ñ” kullanımı “Anadolu a ızları için ayırıcı bir nitelik olarak ortaya konmu tur.” Karahan’ın aktardığı na göre:

Yanında bulunan ünlünün ince veya kalınlığı na ba lı olarak ortaya veya arka damakta te ekkül eden ñ geniz ünsüzü Türkçenin en eski dönemlerinden beri mevcut olan bir sestir. ñ ünsüzü, bugün Batı Grubu a ızlarında korunurken, Do u Grubu ve Kuzeydo u Grubu a ızlarında de i erek veya dü erek kaybolmu tur. Bu a ızlarda “ñ” ünsüzü, genellikle di ünsüzü “n” ile temsil edilmektedir. (Karahan, 1996: 19) .

Hayashi’ ye göre: Batı Grubu a ızlarını Do u ve Kuzeydo u Grubu a ızlarından ayıran ”n” ünsüzü birbirinden farklı duyulma iddeti ile bölgenin dil yapısına hâkimdir (T. Hayashi: 237).

“n” kullanımı Seydi ehir yöresinde de ara tırma evreni olan SOÖK ö rencilerini a arak genel bir durum arz eder. Bu sesin Türkçenin en eski dönemlerinden beri mevcut olması bir ST’den sapma olup olmayacağı hususunda soru i aretleri uyandırmaktadır. Ancak yinede günümüz ST’inde bu sesin yer almamasından dolayı “n” kullanımı ST’den sapma olarak bu çalı mada yer bulmaktadır.

Anneniz *Ananız* *Anañız*

Bana *Baña*

Benziyor *Beñziyor*

Deniz *Deñiz*

Görüyorsun *Görüyoñ*

Kendin *Kendiñ* *Gendiñ*

Veriyorsun *Veriyoñ*

MY: “*Baña niye kızıyoñ, ben bi ey yapmadım.*”

EB: “Naparsıñız burada siz.”

MK: “Gızım saña söyliyom, gelinim señ aña.”

HT: “Kı in çalı tuñız yazıñ yatacaksıñız.”

4.1.1.3.2.6. Ünsüz Di sile mesi (m>n)

-1. SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında emir 1.tekil ahıs ekinin (-AyIm) sonundaki “m” dudak ünsüzünün di sile erek di ünsüzü “n”ye dönü tü ü tespit edildi. Bu de i im Karahan’ın incelemesine göre Ni de’nin Çamardı ilçesi ve civarındaki yörükler tarafından da sıklıkla yapılmaktadır (Karahan, 1996: 139). Ayrıca geni zaman eki ve bildirme geni zaman çekiminde kullanılan 1. tekil ahıs bildiren “+Im” ekindeki “m” dudak ünsüzünün de eski “n” di ünsüzlü biçimini korudu u tespit edilmi tir. 18 katılımcının dördünde (3 e, 1 k) bu türden sapmalar gözlenmi tir.

Göndereyim *Göndereyin*

Ne bileyim *Ne bileyin*

Alırım *Alırın*

Bilirim *Bilirin*

Söylerim *Söylerin*

Hastayım *Hastayın*

EB: “Hocam, sınıf defterini götüreyin, geleyin.”

ÖFY: “Bu sene sınıfta galırın.”

4.1.1.3.2.7. Ünsüz Benze mesi

-1. “r l”>”ll”

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında imdiki zaman ekinin -(I)yor ekinin +lAr 3. çokluk ahıs ekiyle kullanımında -rl->-ll- ilerleyici tam benze me olayı görülmektedir. 18 katılımcıdan dördünde (3 e, 1 k) bu türden sapma tespit edilmi tir.

Alıyorlar *Alıyollar*

Çalı mıyorlar *Çalı mıyollar Çalı ma:yollar*

Gelmiyorlar *Gelmiyollar*

Görmüyorlar *Görmüyollar Görme:yollar*

stiyorlar *stiyollar*

Sevmiyorlar *Sevmiyollar* *Sevme:yollar*

Veriyorlar *Veriyollar*

GG: “Arkada lar geliyollar yok yazmayın.”

AK: “Baña bi kalem verme:yollar.”

AK: “Kalenin yanındayım beni görme:yollar.”

-2. “s-c>-sç->-çç-”

SOÖK ö rencilerinin bazılarının okul ortamındaki konu malarında “sıcak” sözcü ünü “ıççak” biçiminde kullandıkları görülmü tür. Ara tırma bölgesinde “sıcak” sözcü ü “ıısıcak” biçimiyle yani ön seste “i” ünlüsü dü meden kullanılabilmektedir. “S” ünsüzünden sonraki “i” ünlüsünün dü ürülmesiyle *ısıcak>ıscak>ışçak>ıççak* “s-c>-sç->-çç-” ekinde ilerleyici tam benze me olayı gerçekte mi tir. 18 katılımcıdan dördünde (3 e, 1 k) bu türden kullanım tespit edilmi tir. Ayrıca bu sözcük bazı ö rencilerin kullanımlarında ünlü türemesine u rayarak “ıısıcak” biçiminde de ortaya çıkmaktadır.

OY: “Zobanın ıçça ı gibi var mıdır sanki.”

AK: “Sobalı ev kaloriferli evden ıççak olur.”

TK: “ıççaktan duramadık atölyede, biz de kantine gittik.”

HK: “Havalar ısınmaya ba ladı bundan sora sınıflar ıısıcak olur.”

4.1.1.3.2.8. Ünsüz Yumu amasına Ba lı Ünsüz Aykırılma ması

-1. kk>kg, k> g,“ft”>”fd”

18 katılımcıdan be inde (4 e, 1 k) ünsüz yumu amasına ba lı ünsüz aykırılma ması tespit edilmi tir. Bu türden sapma görülen sözcüklerden biri kök kelimesinde ikiz ünsüz bulunduran “bakkal>bakgal”dır. Di er ikisi ise yine kök kelimedede (haftalık>hafdalık, güfte>güfde) görülen bir aykırılma madır. kisi de türemi , yani ek almı sözcüklerle ilgilidir (ba ka>ba ga, ho aftan>ho afdan). Sert ünsüzle biten *ba* ve *ho af* sözcüklerinin üzerine sert ünsüzle ba layan bir ek (-ka ve -tan) gelmek yerine yumu ak ünsüzlü ba layan bir ek (-ga ve -dan) gelmesiyle ortaya çıkmı aykırılma ma örnekleridir.

Bakkal *Bakgal*

Haftalık *Hafdalık*

Güfte *Güfde*

Ba ka *Ba ga*

Ho aftan *Ho afdan*

4.1.1.4. Ünsüz Yer De i tirmesi

-1. ml > lm, br > rb, rp > pr, pr > rp, ks > sk

SOÖK öğrencilerinin okul ortamındaki konuşmalarında kelime içerisinde yan yana bulunan iki ünsüzün bazı kelimelerde yer de i tirdi i görülmektedir. Karahan, bu yer de i tirme hadisesini haritalandırarak belirtmiştir. Haritaya göre bu durum daha çok Do u Grubu a ızlarında “g-r” ve “p-r” ünsüzleri arasında meydana gelen düzenli bir yer de i tirme hadisesidir (Karahan,1996: Harita: 16). Yer de i tirmeye ba lı ST’den sapma 18 katılımcıdan be inde (4 e, 1 k) tespit edilmiştir. Gemalmaz da bu yer de i tirme olayını: Kelime içinde yan yana bulunan ve biri akıcı veya sızıcı olan iki ünsüz, bazı kelimelerde yer de i tirir, ekinde özetlemektedir (Gemalmaz, 1978: 206).

Çömlek *Çölmek*

Gübre *Gürbe*

Kibrit *Kirpit*

Kirpi *Kipri*

Öksürmek *Öskürmek*

Toprak *Torpak*

HK: “*Seydi e:rin torpa ı da: verimli.*”

MD: “*Antalya’ya giderke çölmekçileri görüüünüz yolda.*”

4.1.1.5. Hece Kayna ması/ Hece Dü mesi/Kırpılma

-1. -ya, -ye hecesinin dü mesi

SOÖK öğrencilerinin okul ortamındaki konuşmalarında içinde” y-l” ünsüzleri yer alan bazı kelimelerde hece kayna ması görülmektedir. “ y’ ünsüzü yarı ünlü karakteri ile yakınındaki ünlülerin bünyesinde eriyip dü ebilen bir sestir. Kelime içinde, kök veya gövde ile ek-fiil ve “ile” edatı arasında, ünlü ile biten fiillerle, gelecek zaman ekinin ba lantı noktasında “-layın/-leyin” ve teklik 1. ahıs emir ekinde yanındaki ünlü ile birlikte dü erek, hece kayna masına sebep olmaktadır.” (Karahan,1996:132).

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında ünlüyle biten fiillerin üzerine “(y)AcAk” gelecek zaman eki geldi inde –ya/-ye/ hecesi ile – ı/- i- heceleri dü mektedir. Buna ba lı ST’den sapmalar 18 ö renciden üçünde (3 e) tespit edilmi tir.

Gelmeyeceksiniz *Gelme:ceñiz* *Gelmi:ceniz*

Göremeyece im *Göreme:cen*

Görmeyece iz *Görme:cez*

Sevmeyece iz *Sevme:cez*

Yapamayaca ım *Yapama:can*

MD= “*Bi tek siz gelme:ceniz maça.*”

TK= “*Ben ödevleri yapamacan valla.*”

HT= “*Gemli:cekseniz haber edin.*”

-2. imdiki zaman –(I)yor eki

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında “-yor” ekiyle ilgili oldukça fazla ST’den sapma gözlenmi tir. “-yor” eki ö renciler tarafından farklı biçimlerde kullanılmaktadır.

Bu hususta Karahan: Batı Grubu a ızlarında ses ve hece yapısı çe itlilik gösterir. Bu ekin bölge a ızlarında ortak olan tek özelli i yapısındaki ünlünün genellikle geni olmasıdır, demektedir (Karahan,1996:140) .

-2.1. imdiki zaman –(I)yor ekinin birinci ve ikinci ahıs çekiminde –ru- hecesinin dü ürülmesi

SÖÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında “-(i)yor imdiki zaman ekinin birinci ve ikinci tekil ve ço ul ahıs çekiminde “-ru-” hecesinin dü tü ü görülmü tür.

Anlamıyorum *Anlama:yon* *Anlama:yoruyun*

Çalı mıyorum *Çalı ma:yom* *Çalı ma:yoruyun*

Görmüyorum *Görme:yon* *Görme:yorun* *Görme:yoruyun*

Götürmüyorum *Götürme:yon* *Götürme:yoruyun*

Ko muyorum *Ko ma:yon* *Ko ma:yoruyun*

Alıyoruz *Alıyok*

Çalı mıyoruz *Çalı ma:yok*

Dinliyoruz *Dinle:yok*

Gidiyoruz *Gidiyok*

Görüyoruz *Görüyük*

Sevmiyoruz *Sevmiyok*

ÖFY: “Biz çalı ma:yok da ondan yoksa oho...”

ÖFY: “Hadi kak gidiyok.”

RÖ: “Ferdî Tayfur dinleme:yom.”

RÖ: “En çok Orhan Baba dinle:yom.”

GG: “Mübarek her eyden de anla:yoru.”

GG: “Bazı hafta sonları Konya’ya gidiyok.”

Y: “Sigara içmiyom içeni de sevmiyom.”

Y: “Yatmadan önce müzik dinliyom.”

NG: “Gendisi yapıyoru, ediyoru sora suçü bize atıyoru.”

AK: “Eve gidip ders çalı ıyok.”

MK: “Her sene biz ampiyon oluyok.”

TK: “Hocam valla e ek gibi çalı ıyoz.”

HK: “Ba um a rıyo, siz gidin ben gelmiyom.”

-2.2. imdiki zaman ekinin “yoru” olarak kullanımı

Katılımcılardan bazıları (1 e, 1 k) –yor ekini “yoru” biçiminde de kullandıkları görülmü tür. Tespit edilen bu kullanım, eskiden “yorur” ekinde kullanılan, Standart Türkçede ise hece dü mesine u rayarak –(I)yor biçimine dönü en imdiki zaman ekinin sadece “r” ünsüzünün dü mesiyle ortaya çıkmı tır. Bu ekin birinci ve ikinci ahıslarda kullanımında hece dü mesi de görülmemektedir. 18 katılımcının 2’sinde tespit edilmi tir (1 e, 1 k).

Anlıyor *Anlıyoru*

Dinliyor *Dinliyoru Dinle:yoru*

Geliyor *Geliyoru*

Kalıyor *Kalıyoru*

Sevmiyorum *Sevmiyoruyum Sevme:yoruyum*

HK: “Amcamın o lu bizde kalıyoru.”

HK: “Beni anlıyoru ama dinleme:yoru.”

HK: “Bunlar nere geliyorular bö:le.”

-3. Ni leñ (<ne i liyorsun)

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında “ne yapıyorsun?” anlamında kullanılan “ne i liyorsun” söz grubunun oldukça kırılarak “ni leñ” biçimine dönü tü ü tespit edildi. 18 katılımcı ö rencinin dördünde (3 e, 1 k) tespit edilmi tir.

MK: “Projeksiyonsuz ni lersiniz bilgisayar odasında.”

M : “Ni lersiniz bütün gün evde.”

MY: “Ni lersiniz kızlar sınıfta.”

-4. Niççeñ (<ne edeceksin), nedeñ (<ne ediyorsun)

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında “ne yapacaksın?” anlamında kullanılan “ne edeceksin?” ve “ne yapıyorsun” anlamında kullanılan “ne ediyorsun” söz öbekleri oldukça kırılarak “niççeñ” ve “nedeñ” biçimlerine dönü tü ü tespit edildi. 18 katılımcı ö rencinin 2’sinde (2 e) tespit edilmi tir.

NG: “Siz benim edebiyattan kaç aldı:mı niçceksiñiz.”

MK: “Babamıñ maa ını niççeñ de soruyoñ.”

MK: “Ne:deñ beden dersinde sınıfta.”

4.1.2. ekil Bilgisi Yönünden ST’den Sapma Gösteren Bulgular

4.1.2.1. Ek Düzeyinde

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarındaki ekil bilgisi bulguları ses bilgisi bulgularına göre daha seyrek görülmekle birlikte yine de ST’nin do ru kullanımı hususunda bazı sapmalar içermektedir. ekil bilgisi yönünden seyreden ST’den sapmalar çalı mada ek halinde ve sözcük halinde sapmalar olarak sınıflandırılmı tır. Sözcük halinde oldukça az görülen sapmalar ek halinde fazlala maktadır. Özellikle belirli yapım eklerinin kullanımı hususunda ö rencilerin ST’den yo un sapmalar içerisine girdikleri gözlenmi tir.

4.1.2.1.1. “-insır/-insır ” Eki (“-ınca/-ince”)

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında “-ınca/-ince” zarf-fiil ekinin yerine bazen -insır/-insir” ekinin kullanılmakta oldu u görülmü tür. 18 katılımcı ö rencinin 2’sinde (1 e, 1 k) tespit edilmi tir.

Alınsır Alınca

Bitirinsır Bitirince

Gelinsır Gelince

Geliverinsır Geliverince

Kapatıverinsır Kapatıverince

Söyleyinsır Söyleyince

Yazınsır Yazınca

SÇ: “Biz okula varınsır zil çalıverdi.”

SÇ: “Ya ıvırınsır her yerimiz ıslandı.”

SÇ: “Yere dü üvırınsır üstü ba ı çamır oldu.”

NG: “Hoca girivırınsır bizi gördü.”

4.1.2.1.2. **stek Birinci Tekil ve Ço ul ahıs Eki Olarak –Am ve –Ak Eklerinin –Ayım ve –Allım Eklerinin Yerine Kullanımı**

18 katılımcıdan üçünde (2 e, 1 k)okul ortamındaki konu malarında istek birinci tekil ve ço ul ahıs eki olarak –Am ve –Ak’ı kullandıkları tespit edildi. Standart Türkçede iste in çekiminde istek birinci tekil ve ço ul ahıs eki olarak emir kökenli –Ayım ve –Allım ekleri kullanılmaktadır.

Karahan (1996:149) ’a göre bu ek Batı Grubu a ızlarının bir kısmında i lekli ini kaybederek yerini dilek- art ve emir ekine bırakmı tır. Bazı a ızlarda ise ek, sadece çokluk birinci ahıslarda i lek olarak kullanılır. Bu ekle birlikte kullanılan çokluk 1. ahıs eki “k” dir. Yine Karahan’a göre bu durum VI. VII. VIII. Gruptaki Adana, Adıyaman, Ankara, Çankırı, Çorum, Gaziantep, Tarsus, Kahramanmara , Kayseri, Kır ehir, Malatya, Nev ehir, Ni de, Samsun, Sivas, Tokat ve Yozgat a ızlarında görülmektedir.

Geleyim *Gelem*

Varayım *Varam*

Alalım *Alak*

Bakalım *Bakak*

Geçelim *Geçek*

Görelim *Görek*

çelim *çek*

Yiyelim *Yiyek*

-1. ste in Hikâye Çekimi (-AydI)

18 katılımcıdan dördünde (3 e, 1 k) standart Türkçede dilek- art kipinin hikâye biçimi olarak kullanılan –sAydI yerine iste in hikâye biçimi olan –AydI’yı kullandıkları görüldü.

Alk1 lasaydım *Alk1 layaydım*

Alsaydım *Alaydım*

Bilseydim *Bileydim*

Çalı saydım *Çalı aydım*

Dinleseydim *Dinleyeydim*

Konu saydım *Konu aydım*

Verseydim *Vereydim*

Y: “Arkamda oturdu:nu bileydim kopya çekerdim.”

AK: “Müslüm Baba dinliyeydim jiletci olurdum.”

HT: “Sigara içeydim babam döverdi.”

ÖFY: “Ke ke kamerayı da götüreydim.”

4.1.2.1.3. “-dık mıydı/ -dik miydi” Zarf Fiil Ekinin Kullanımı

18 ö rencinin 11’inde (8 e, 3 k) –Dı ImIzdA zarf-fiil eki yerine –Dık mIydI zarf fiil ekini kullandıkları tespit edilmi tir.

Dövü tü ümüzde *Dövü tük müydü*

Gördü ümüzde *Gördük müydü*

nceledi imizde *nceledik miydi*

Okudu umuzda *Okuduk mıydu*

Uyudu umuzda *Uyuduk mıydu*

Yazdı ımızda *Yazdık mıydı*

HT: “Biz çalı dık mıydı kesin ba arıyız.”

(Biz çalı tı ımız zaman kesin ba arıyız.”)

AK: “Hoca bi dövdü müydü akıllanırsıñız.”

(Hoca dövdü ü zaman akıllanırsınız.)

4.1.2.2. Sözcük Düzeyinde

SOÖK öğrencilerinin okul ortamındaki konuşmalarında ekil bilgisi yönünden sözcük düzeyindeki bulgular oldukça sınırlıdır. Yine de bazı sözcüklerin tamamen farklılaştığı bazı sözcüklerle karışır hale geldiği görülmüştür. Sözcük düzeyindeki bulgularda dikkat çeken bir husus bulguların tespit edildiği öğrencilerin yaptıkları bazı ST'den sapmaların yani telaffuz ettikleri sözcüklerin imla kılavuzundaki eklini bilmedikleridir. Bu kelimeler bu öğrencilerin kelime hazinesine yerleşmiş görünmektedir. Örneğin Seydişehir Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi 10.sınıf öğrencisi MK tarımda kullanılan tırpan sözcüğünü bilmemektedir. Standart Türkçede tırpan olarak geçen bu alete öğrenci kosa demektedir. Bahsedilen bütün sözcüklerde olmasa da bazı sözcüklerde aynı durum tespit edilmiştir.

-1. Yemi (salatalık)

Katılımcılardan ikisinin (2 öğrenci) okul ortamındaki konuşmalarında “salatalık” sözcüğünün yerine “yemi” sözcüğünü kullandıkları görülmüştür. 18 katılımcı öğrencinin 2'sinde (2 öğrenci) tespit edilmiştir.

EB: “Tomata, yemi, biber ekeriz genelde.”

EB: “Yemi bu mevsimde serada olur.”

-2. Nevale (çerez)

Katılımcılardan sadece biri (1 öğrenci) okul ortamındaki konuşmasında ST'de “gereken yiyecek ve içecek şeyler, azık” anlamında kullanılan “çerez” sözcüğünün yerine “nevale” sözcüğünü kullandığı tespit edilmiştir. Aşağıdaki örneklerden de açıkça anlaşılacağı üzere “nevale” sözcüğü TDK derleme sözlüğünde geçen “çerez” anlamında kullanılmıştır:

SÇ: “Nevalelerin içinde en çok Antep fıstığını severim.”

SÇ: “Maça gelirken nevale getirelim izlerken yeriz.”

-3. Haranı (kazan)

SOÖK öğrencilerinin bazılarının (1 öğrenci, 1 kız) okul ortamındaki konuşmalarında ST'den sapma olarak kabul edilebilecek “haranı” sözcüğünü kullandıkları tespit edilmiştir. “Haranı” sözcüğü aşağıdaki örneklerin yanı sıra TDK Derleme Sözlüğüne bakıldığında “kazan” anlamında da görülür.

FG: “Salça yaparken önce domatesleri haranıya domadollar.”

ÖFY: “Sekiz-on haranı bulgur ederiz her sene.”

-4. Hamma (anneanne ve/veya babaanne-nine)

SOÖK ö rencilerinin bazılarının (2 e) okul ortamındaki konu malarında ST’de yer almayan “hamma” sözcü ünü kullandıkları görülmektedir. Bu kullanımla ilgili konu ucu ve uzmandan görü alındı nda bu kelimenin ST’de yer alan “anneanne/babaanne-nine” yerine kullanıldı ı ve yapısının da “hanım ana” sözcüklerinin kırpılmış ekli olan “hamma” oldu u tespit edilmi tir.

RÖ: “Bayramda hammamgile el öpmeye gideriz.”

TK: “Hammam, dedem bizde kalıllar.”

-5. Yazı (bahçe)

Katılımcılardan ikisinin (2 e) okul ortamındaki konu malarında “bahçe” sözcü ünün yerine “yazı” sözcü ünü kullandıkları görülmü tür. 18 katılımcı ö rencinin 2’sinde (2 e) tespit edilmi tir.

ÖFY: “Yaz geldi miydi yazıdaki çardakta yatarız.”

AK: ”Kamyonlar bu dayı yazıya döker biz içeri ta ırız.”

-6. Yarıntası (yarından sonra(ki))

Katılımcılardan üçünün (2 e, 1 k) okul ortamındaki konu malarında “ertesi gün-yarından sonra” söz grubunun yerine “yarıntası” sözcü ünü kullandıkları görülmü tür. 18 katılımcı ö rencinin 3’ünde tespit edilmi tir.

GG: “Yarıntası gün biyoloji sınavı varmı .”

NG: “Karneler yarıntası gün da ıtılaca:mı .”

HT: “Yarıntası gün cumartesi ulan, ne okulu.”

-7. Gocababa (dede)

Katılımcılardan ikisinin (2 e) okul ortamındaki konu malarında “dede” sözcü ünün yerine “gocababa” sözcü ünü kullandıkları görülmü tür. Bu söyleyi genellikle babanın babası için kullanılmaktadır. 18 katılımcı ö rencinin 2’sinde (2 e) tespit edilmi tir.

SÇ: “Gocabam öldükten kerı (öldükten sonra- öldü ünden beri) tarlayı ekiyöz.”

MD: “Hammamıla Gocababam ne derise o olur.”

-8. Mekke (mısır)

Katılımcılardan üçünün (3 e) okul ortamındaki konu malarında “mısır” sözcü ünün yerine “mekke” sözcü ünü kullandıkları görülmü tür. 18 katılımcı ö rencinin 3’ünde (3 e) tespit edilmi tir.

MK: “Film izlerke mekke patlatıp yeriz.”

MD: “Fasülye, mekke, pancar, bu day her eyi ekiyo.”

ÖFY: “Mekkeleri yazın sonuna do ru toplarlar.”

-9. Güna ık (ayçiçek, ayçiçek çekirde i)

Katılımcılardan üçünün (2 e, 1 k) okul ortamındaki konu malarında “çekirdek” sözcü ünün yerine “güna ık” sözcü ünü kullandıkları görülmü tür. 18 katılımcı ö rencinin 3’ünde(2 e, 1 k) tespit edilmi tir.

BY: “Güna ıklar çiçek açınca yaz gelmi oluyo.”

MD: “Recepgil güna ık satıyor alacaksınız.”

RÖ: “Güna ı n tenikesi on sekiz lira.”

-10. Çeki (e arp)

Katılımcılardan ikisinin (2 k) okul ortamındaki konu malarında “e arp” sözcü ünün yerine “çeki” sözcü ünü kullandıkları görülmü tür. 18 katılımcı ö rencinin 2’sinde (2 k) ö rencide tespit edilmi tir.

EB: “Bizim mallede kızlar çekisiz dola maz.”

HK: “Okulun önüne kadar çekisiyle geliyo.”

-11. Bücük (buza ı)

Katılımcılardan ikisinin (2 e) okul ortamındaki konu malarında inek yavrusu anlamına gelen “buza ı” sözcü ünün yerine “bücük” sözcü ünü kullandıkları görülmü tür. 18 katılımcı ö rencinin 2’sinde (2 e) ö rencide tespit edilmi tir.

SÇ: “Bücükden gurban mı olurmu be.”

RÖ: “Üç inek iki bücük var bizde bu sene.”

-12. Salgara (rasgele-geli igüzel)

Katılımcılardan üçünün (2 e, 1 k) okul ortamındaki konu malarında “rasgele” sözcü ünün yerine “salgara” sözcü ünü kullandıkları görülmü tür. 18 katılımcı ö rencinin 3’ünde(2 e, 1 k) tespit edilmi tir.

HK: “ *ıkları salgaramaya i aretledim.*”

HK: “*Salgaramaya oturduk sıralara.*”

-13. Bıdıkı-Dıkı (azıcık)

SOÖK ö rencilerinin bazılarının (1 e, 1 k) okul ortamındaki konu malarında ST’den sapma olarak kabul edilebilecek “bıdıkı–dıkı” sözcüklerini kullandıkları görülmü tür.18 katılımcının 2’sinde (1 e 1 k) tespit edilmi tir.

RÖ: “*Sabah dıkı leplebi yedim evde o kadar.*”

GG: “*Bıdıkı daha sabredemediñiz.*”

GG: “*Dıkıcık bi notla te ekkürü kaçırıyom.*”

-14. Ruberi (bilerek)

SOÖK ö rencilerinin bazılarının (1 e, 1 k) okul ortamındaki konu malarında ST’den sapma olarak kabul edilebilecek “ruberi” sözcü ünü “bilerek” belirtecinin yerine kullandıkları görülmü tür. 18 katılımcının 2’sinde (1 e 1 k) tespit edilmi tir.

BY: “*Arzu sırtımı ruberi gıdıklıyo.*”

BY: “*Sen kendin ruberi geldin bizim arkamızdan.*”

-15. Süksün (sırt)

Katılımcılardan ikisinin (2 e) okul ortamındaki konu malarında vücudun parçası olan “sırt, boyun” sözcüklerinin yerine “süksün” sözcü ünü kullandıkları görülmü tür. 18 katılımcı ö rencinin 2’sinde (2 e) tespit edilmi tir.

AK: “*Süksünümden a a gaynar sular döküldü zannettim.*”

AK: “*Hastaneye gidecem yarın, süksünümde bi a rı var.*”

AK: “*Rametli dedem de süksününü bana ovduruydu.*”

-16. Sümetiye (bo yere)

SOÖK ö rencilerinin bazılarının (1 e, 1 k) okul ortamındaki konu malarında ST'den sapma olarak kabul edilebilecek “sümetiye” sözcü ünü “bo yere” sözcü ünün yerine kullandıkları görülmü tür. 18 katılımcının 2'sinde (1 e 1 k) tespit edilmi tir.

HK: “Okuldan sümetiye kaçıyorlar, sanki müdürün haberi olmayacak.”

SÇ: “Sanki kimse dinlerimi gibi sümetiye konu uyoñ Recep.”

-17. “den kerı” (“-den beri, -den sonra”)

SOÖK ö rencilerinin bazılarının okul ortamındaki konu malarında “-den beri” , -den sonra” edatlarının yerine “den kerı” edatını kullandıkları görülmü tür. 18 katılımcının 2'sinde (1 e 1 k) tespit edilmi tir.

OY: “Okula ba ladı imdan kerı servisle gidip geliyom.”

GG: “Yarımdan kerı kar ya maya ba layacamı .”

-18. Hinci (imdi)

SOÖK ö rencilerinin bazılarının (1 e, 1 k) okul ortamındaki konu malarında ST'den sapma olarak kabul edilebilecek “hinci” sözcü ünü “ imdi” sözcü ünün yerine kullandıkları görülmü tür. 18 katılımcının 2'sinde (1 e 1 k) tespit edilmi tir.

ÖFY: “Hinci Maden'den yola çıksak dört saate Antalya'da oluruz.”

GG: “Bü ra'yla Hatice hinci gittiler otobüs dura na.”

-19. Ellehem (Galiba)

SOÖK ö rencilerinin bazılarının (2 e, 2 k) okul ortamındaki konu malarında ST'den sapma olarak kabul edilebilecek “ellehem” sözcü ünü “galiba” sözcü ünün yerine kullandıkları görülmü tür. 18 katılımcının 4'ünde (2 e 2 k) tespit edilmi tir

NG: “Ferhat hasta ellehem, kaç gündür okula gelmiyo.”

NG: “Müdür geç kalanlara ceza verece:mi ellehem.”

HK: “Geçen seneki maçı ellehem Fener kazandıydı.”

BY: “Bizim sınıf mevcudu 28 ki i ellehem.”

4.2. SOÖK Ö rencilerinin Okul Ortamındaki Konu malarında Görülen Sapmaların Ö rencilerin Yazımlarına Etkisi

4.2.1.Ses Bilgisi Yönünden Yazım Yanlı ları

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında ses bilgisi yönünden yazım yanlı larına ba lı ST'den sapmalar ses dü mesi, ses türemesi, ses de i mesi ba lıkları altında incelendi.

4.2.1.1.Ses Dü mesi

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında ses dü mesine ba lı ST'den sapmalar ünlü dü mesi ve ünsüz dü mesi ba lıkları altında incelendi.

-1. Ünlü Dü mesi

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında görülen ST'den sapmalarından yazı diline yansıyan bir husus ünlü dü mesidir. Az sayıda ö renci kelimelerde ünlü dü mesi yaparak ST'den sapma göstermektedir. 120 ö renciden 10'unda tespit edilmi tir (5 k, 5 e).

Ünlü dü mesi olayı katılımcıların hem konu malarında hem de yazımlarında görülen bir sapma olarak tespit edilmi tir. (bkz.4.1.1.1.1)

Standart Türkçedeki Biçimi

Ö rencilerin Yazımı

Alacaksın	<i>Alcaksın</i>
Olacaksın	<i>Olcaksın</i>
Götürecek	<i>Götürcek</i>
Yapacak	<i>Yapcak</i>
Çalı acak	<i>Çalı cak</i>
Edecek	<i>Etcek</i>
Etmeyecek	<i>Etmeycek</i>
Psikopat	<i>Piskopat</i>
Alacak	<i>Alcak</i>
Söyleyecek	<i>Söylicecek</i>
Kapatacak	<i>Kapatcak</i>
Geli tirece im	<i>Geli tircem</i>
Dövü türece im	<i>Dövü türcem</i>

Çalı aca ım	<i>Çalı cam</i>
Koyuverdim	<i>Koyverdim</i>
Üniversite	<i>Üniiverste</i>
Bitirecek	<i>Bitircek</i>
ndirecek	<i>ndircek</i>

-2. Ünsüz Dü mesi

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki gösterdikleri ST'den sapmalarından yazılarına yansıyan bir husus ünsüz dü meleridir. Az sayıda ö renci kelimelerde ünsüz dü mesi yaparak ST'den sapma göstermektedir.(120 ö renciden 13'ünde tespit edilmi tir (7 k 6 e). Ünsüz dü mesi olayı katılımcıların hem konu malarında hem de yazımlarında görülen bir sapma olarak tespit edilmi tir. (bkz.4.1.1.1.2)

Standart Türkçedeki Biçimi

Ö rencilerin Yazımı

öyle	<i>öle</i>
Oluyor	<i>Oluyo</i>
Bir ey	<i>Bi ey</i>
Öyle	<i>Öle</i>
öyle	<i>öle</i>
Diye	<i>Die</i>
Bir de	<i>Bi de</i>
Birkaç	<i>Bi kaç</i>
Bir dahaki	<i>Bi dahaki</i>
Hiçbir ey	<i>Hiç bi ey</i>
Oturamıyorum	<i>Oturamıorum</i>
Geliyorum	<i>Geliom</i>
stiyorum	<i>stiom</i>
Foto raf	<i>Fotoraf</i>
U ra ırız	<i>Ura ırız</i>
Dükkân	<i>Dükan</i>
n allah	<i>allah</i>
n aat	<i>aat</i>
Tekstil	<i>Teksil</i>

4.2.1.2. Ses Türemesi

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında ses türemesine ba lı ST'den sapmalar ünlü türemesi ve ünsüz türemesi ba lıkları altında incelendi.

-1.Ünlü Türemesi

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında gösterdikleri ST'den sapmalardan yazı diline yansıyan bir husus ünlü türemesidir. Az sayıda ö renci kelimelerde ünlü türemesi yaparak ST'ye uyumsuzluk göstermektedir. 120 ö renciden 6'sında tespit edilmi tir.(3 e 3 k). Ünlü türemesi olayı katılımcıların hem konu malarında hem de yazımlarında görülen bir sapma olarak tespit edilmi tir. (bkz.4.1.1.2.1)

Standart Türkçedeki Biçimi

Ö rencilerin Yazımı

Giderken	<i>Giderkene</i>
Götürürken	<i>Götürürkene</i>
Çalı ırken	<i>Çalı ırkene</i>
Bitirirken	<i>Bitirirkene</i>
Oynarken	<i>Oynarkene</i>
Görürken	<i>Görürkene</i>
Yazarken	<i>Yazarkene</i>
Karne	<i>Karine Karinne</i>
Severken	<i>Severkene</i>
Sayarken	<i>Sayarkene</i>
Giderken	<i>Giderkene</i>
Traktör	<i>Tıraktör</i>
Spor	<i>Sipor</i>
Endüstri	<i>Endüstürü Endüstiri</i>
Tramvay	<i>Tıramvay</i>

-2.Ünsüz Türemesi

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarının yazımlarına etkisi incelemesinde ünsüz türemesine rastlanmamı tir.

4.2.1.3.Ses De i mesi

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki yazımlarında ses de i mesine ba lı ST'den sapmalar ünlü de i mesi ve ünsüz de i mesi ba lıkları altında incelendi. Ses de i mesi olayı katılımcıların hem konu malarında hem de yazımlarında görülen bir sapma olarak tespit edilmiştir.(bkz.4.1.1.3.)

-1.Ünlü De i mesi

Ünlü de i mesi olayı katılımcıların hem konu malarında hem de yazımlarında görülen bir sapma olarak tespit edilmiştir. (bkz.4.1.1.3.1).

-1.1 Darla ma

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında gösterdikleri ST'den sapmalardan yazı diline yansıyan bir husus darla madır. Az sayıda ö renci kelimelerde darla ma yaparak ST sapması göstermektedir. 120 ö renciden 14'ünde tespit edilmiştir (5 e 9 k).Darla ma genelde kız ö rencilerin yazımlarında görülmektedir.

Standart Türkçedeki Biçimi

Gelmeyecek
Almayacak
Gülmeyecek
Bakaca ım
Bakaca ız
Görece iz

Ö rencilerin Yazımı

Gelmiyecek
Almıyacak
Gülmıyecek
Bakıcam
Bakıcaz
Görücez

Standart Türkçedeki Biçimi

Bitirece iz
Çalı acak
Yakaca ım
Okumayacak
Yazmayaca ım
Gitmeyece im
Oturmayaca ım

Ö rencilerin Yazımı

Bitiricez
Çalı ıcak
Yakıcam
Okumıcaz
Yazmıcam
Gitmicem
Oturmıcam

-1.2. Ünlü Geni lemesi

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında gösterdikleri ST'den sapmalardan yazı diline yansıyan bir husus ünlü geni lemesidir. Az sayıda ö renci kelimelerde ünlü geni lemesi yaparak ST'den sapma göstermektedir 120 ö renciden 6'sında tespit edilmi tir (5 e 1 k).

Standart Türkçedeki Biçimi

Gelmiyorum
Söylemiyorum
Dinlemiyorum
Gitmiyorum
Söylemiyoruz
Konu muyoruz
Gezmiyoruz
Çalı mıyorum

Ö rencilerin Yazımı

Gelmeyorum
Söylemeyorum
Dinlemeyorum
Gitmeyorum
Söylemeyoruz
Konu mayoruz
Gezmeyoruz
Çalı mayorum

-2.Ünsüz De i mesi

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında gösterdikleri ST'den sapmalardan yazı diline yansıyan bir husus ünsüz de i imleridir. Az sayıda ö renci kelimelerde ünsüz de i imi yaparak ST'den sapma göstermektedir (120 ö renciden 10'unda tespit edilmi tir (4 e 6 k).

Standart Türkçedeki Biçimi

Sonları
Olamazsam
Kazanamazsam
A aç
Nasihat
E er
Herkes
Patates
Yaparım

Ö rencilerin Yazımı

Sonnarı
Olamassam
Kazanamassam
Agaç
Nasiyat
Eyer
Herkez
Patatez
Yaparın

Standart Türkçedeki Biçimi**Ö rencilerin Yazımı**

Per embe	<i>Per enbe</i>
Örne in	<i>Örneyin</i>
Bitirip	<i>Pitirip</i>
Kelle	<i>Gelle</i>
Trabzon	<i>Trapzon</i>
Villa	<i>Vilya</i>
Yok	<i>Yog</i>
Abla	<i>Apla</i>
Getiririz	<i>Getiriyiz</i>
Sebep	<i>Sebeb</i>

-2.1. Damaksilla ma

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında gösterdikleri ST'den sapmalardan yazı diline yansıyan bir husus damaksilla madır. Az sayıda ö renci kelimelerde damaksilla ma yaparak ST'den sapma göstermektedir. 120 ö renciden 4'ünde tespit edilmi tir.(3 e 1 k)

Standart Türkçedeki Biçimi**Ö rencilerin Yazımı**

Bitiririz	<i>Bitiriyiz</i>
Götürüveririz	<i>Götürüveriyiz</i>
Anlatıveririz	<i>Anlatıveriyiz</i>
Çalı ıveririz	<i>Çalı ıveriyiz</i>
Yazıveririz	<i>Yazıveriyiz</i>
Okuyuveririz	<i>Okuyuveriyiz</i>

-2.2. Ünsüz Sertle mesi

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında gösterdikleri ST'den sapmalardan yazı diline yansıyan bir husus ünsüz sertle mesidir. Az sayıda ö renci kelimelerde ünsüz sertle mesi yaparak ST'den sapma göstermektedir 120 ö renciden 3'ünde tespit edilmi tir (2 e 1 k).

Standart Türkçedeki Biçimi

Göremezsem
 Yapamazsam
 Söyemezsem
 Dinlemezsem
 Açıklamazsam
 Çalı mazsam
 Götürmezsem
 Bitirmezsek
 Kazanamazsak

Ö rencilerin Yazımı

Göremessem
Yapamassam
Söylemessem
Dinlemessem
Açıklamassam
Çalı massam
Götürmessem
Bitirmessek
Kazanamassak

-2.3. Ünsüz Yumu aması

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında gösterdikleri ST'den sapmalardan yazı diline yansıyan bir husus da ünsüz yumu amasıdır. Az sayıda ö renci kelimelerde ünsüz yumu aması yaparak ST'den sapma göstermektedir.120 ö renciden 6'sında tespit edilmi tir (5 e 1 k).

Standart Türkçedeki Biçimi

Konya
 Karpuz
 Kabak
 Kayınpeder
 Kocababa
 Karınca
 Kendisi
 Kırılmı
 Kapımızı
 Kuruturuz
 Kaldırırız
 Kırlar
 Kaç
 Katır

Ö rencilerin Yazımı

Gonya
Garpuz
Gabak
Gayınpeder
Gocababa
Garınca
Gendisi
Gırılmı
Gapımızı
Guruturuz
Galdırırız Galdırırız
Gırlar
Gaç
Gatır

4.2.2. ekil Bilgisi Yönünden Yazım Yanlı ları

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki yazımlarında ekil bilgisi yönünden yazım yanlı ları ek düzeyinde ve sözcük düzeyinde incelenmi tir.

4.2.2.1. Ek Düzeyinde

-1.Görülen Geçmi Zamanın Hikâyesinin Asıl Biçimiyle Kullanılması

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında gösterdikleri ST'den sapmalardan yazı diline yansıyan bir husus görülen geçmi zamanın hikâyesinin asıl biçimine dönerek kullanılmasıdır. Az sayıda ö renci kelimelerde kip kayması yaparak ST'den sapma göstermektedir. (120 ö renciden 8'inde tespit edilmi tir (5 e 3 k).

Standart Türkçedeki Biçimi

Bakmı tık

Gelmi tik

Görmü tük

Yapmı tık

Bilmi tik

Söylemi tim

Gitmi tim

Çalı mı tık

Bitirmi tik

Ö rencilerin Yazımı

Bakdıydık

Geldiydik

Gördüydük

Yaptıydık

Bildiyydik

Söylediydim

Gitdiydim

Çalı dıydık

Bitirdiydik

-2. “dıksıra,-diksire” Eylemsi Ekinin Kullanımı

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında gösterdikleri ST'den sapmalardan yazı diline yansıyan bir husus “dıkça,-dikçe” eylemsi ekinin “-dıksıra,-diksire” biçimine dönü türülmesidir. Az sayıda ö renci kelimelerde bu de i imi yaparak ST'den sapma göstermektedir.120 ö renciden 3'ünde tespit edilmi tir (2 e 1 k)

Standart Türkçedeki Biçimi

Kaldıkça

Verdikçe

Yedikçe

Çalı tıkça

Yenildikçe

Aldıkça

Ö rencilerin Yazımı*Kaldıksıra**Verdikshire**Yedikshire**Çalı tıksıra**Yenildikshire**Aldıksıra***4.2.2.2. Sözcük Düzeyinde**

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında gösterdikleri ST'den sapmalardan yazımlarına yansıyan sözcük düzeyinde bulguya rastlanmamı tır.

BÖLÜM V

5. Tartı ma

Ara tırma kapsamındaki ö rencilerden yazımları incelenen, okul ortamındaki konu maları incelenen ve hem yazımları hem de konu maları incelenen ö rencilerin oranı tablo 2'dedir.

Tablo 2. Katılımcıların Ses Olaylarında Gösterdikleri ST' den Sapmalar

Yazımları ncelenen Ö renciler	Okul Ortamındaki Konu maları ncelenen Ö renciler	Hem Yazımları Hem de Konu maları ncelenen Ö rencilerin Yazı Diline Yansıyan ST' den Sapmalar
120	18	18
Ünlü Dü mesi: 10	Ünlü Dü mesi: 13	1
Ünsüz Dü mesi: 13	Ünsüz Dü mesi: 9	
Ünlü Türemesi: 6	Yer De i tirme: 5 Ünlü Türemesi: 4	
Kalınla maya rastlanmamı tır	Ünlü Kalınla ması: 9	1
Ünlü Geni lemesi: 6	Ünlü Düzle mesi: 6	
Ünlü Daralması: 14	Ünlü Daralması: 9	
Ünsüz Yumu aması: 6	Ünsüz Yumu aması: 17 Aykırıla ma: 5	
Damaksılla ma: 4	Damaksılla ma: 10	1

Bu çalı mada ara tırma sorularının 11'inde görülmü tür ki SOÖK ö rencilerinin okul ortamında sınıf dı ı ve sınıf içi ortamlardaki günlük konu ma dillerinde ST' den sapmalar görülmektedir. Bu sapmaların bir kısmı a za ba lı sapmalar olarak, bir kısmı ise idiyolekt olarak tespit edilmi tir. Çalı manın neticesinde SOÖK ö rencilerinin günlük hayatta okul ortamında sınıf içindeki yazı dillerinde ST' den sapma görülmemi tir. Yani konu malarda görülen ST' den sapmaların yazımlarına yoktur. Konu malarda görülen sapmalar ses bilgisel ve ekil bilgisel olarak kategorize edilmi tir. Ses bilgisel sapmaların içinde ses olaylarına ba lı olarak varlı mını sürdüren standart Türkçe sapmaları yer alırken ekil bilgisel sapmalar ise ek ve sözcük halindeki durumlarıyla ele alınmı tir. Böylece ortaya çıkmı tır ki SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki günlük konu ma dillerinde görülen ST' den sapmaların yazımlara etkisi yoktur. Yazımları incelenen 120 ö renciden 18'i aynı zamanda okul ortamındaki konu maları incelenen 9 kız 9 erkek olmak üzere 18 ö rencidir. Bu 120 ö rencinin yazımlarında genellenebilecek ve bir standart Türkçe sapması olarak de erlendirilebilecek yazım yanlı larına rastlanmamı ve standart Türkçeden yazımlardaki sapmalar bireysel olarak ortaya çıkmı tır.

Çalı ma kapsamında bulunan katılımcı ö rencilerin okul ortamındaki konu maların standart Türkçeye uyumlu ve uyumsuz olan halleri tespit edilmi tir. Standart Türkçeden sapma do rultusunda bulunan konu ma biçimleri gruplandırılmı , tartı ılmı ve çalı mada bunlara yer verilmi tir.

Çalı mada ö rencilerin sınıf içi ve sınıf dı ı ortamlarda cinsiyete göre standart Türkçeyi kullanım durumları da ortaya konmaya çalı ılmı tir. Yapılan bu alandaki çalı ma bulgularına göre kız ö renciler, ara tırmanın sahası ne olursa olsun erkek ö rencilere oranla Türkçenin kullanımı alanında erkek ö rencilere oranla daha ba arılı görünmekteyken bu çalı ma ekseninde de bazı istisnai durumlar ortaya çıkmasına ra men kız ö renciler standart Türkçe kullanımı do rultusunda erkek ö rencilere göre daha ba arılı bulunmu lardır.

SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında olu an ST'den sapmalar;

a- Sınıf ortamında: SOÖK ö rencilerinin sınıf ortamındaki standart Türkçe kullanım durumları ö retmenin oldu u ve ö retmenin bulunmadı ı ortamlar olarak te ekkül etmektedir. Konu ma dilinde, ara tırma kapsamındaki 18 ö rencinin tamamı bir ders saatinde en az 2 kez standart Türkçe sapması yapmı tir. Bu de er en alt sınır olmakla birlikte ö retmenin bulundu u sınıf ortamındaki veridir. Ö retmenin bulunmadı ı sınıf ortamında ise standart Türkçeden sapmaların oranı bir ders saatinde en az 12 olarak tespit edilmi tir.

Sınıf dı ı ortamda: SOÖK ö rencilerinin kantin, koridor, okul bahçesi vb. ortamlardaki konu ma dillerinde standart Türkçe sapmasının oranı sınıf ortamına göre oldukça yüksektir.

Bir ders saatinde en az 18' dir. Bu ortamlardaki konu malarda argo sık kullanılmaktadır ve bunlar da standart Türkçe sapması olarak de erlendirilmi tir.

b- Cinsiyete Göre: SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki konu malarında standart Türkçe sapmaları cinsiyete göre de i iklik göstermektedir. Özellikle kız ö renciler ünlü darla ması, ünlü ve ünsüz dü mesi gibi ses olayları görülen kelimeleri sık telaffuz ederken erkek ö renciler ise ünlü türemesi, benze me, yumu ama, ikizle me vb. ses olaylarını içeren kelimeleri telaffuz etmektedir.

Okul ortamındaki konu malarla ilgili olarak ö rencilerin ö retmenin de bulundu u sınıf ortamındaki konu malarının ST'ye, ö retmenin bulunmadı ı sınıf dı ı ortamlardaki (kantin, koridor vb.) konu malardan daha uygun oldu u görülmü tür.

Elde edilen bulgular tartı ılarak de erlendirilmi ve gruplanıp kategorize edilerek ara tırmada bunlara yer verilmi tir.

Bölüm VI

6. SONUÇ ve ÖNER LER

6.1. Sonuçlar

Çalı ma kapsamında bulunan okullardan Seydi ehir Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi, Sa lık Meslek Lisesi ve Seydi ehir Kız Meslek Lisesi arasında okul ortamındaki konu ma dili yönünden ST'den en çok sapma gösteren okul Seydi ehir Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi olarak belirlenmi tir.

Seydi ehir Kız Meslek Lisesi'ndeki katılımcı ö rencilerin di er katılımcı okul ö rencilerine göre okul ortamındaki konu ma dilleri yönünden ST'ye daha uygun oldu u görülmü tür.

Okul ortamındaki konu ma dili yönünden kız ö rencilerin erkek ö rencilere göre ST' ye daha uygun konu tukları belirlenmi tir.

Konu ma dili ile ilgili olarak ö rencilerin ço unlu unun standart Türkçeden stanbul Türkçesi olarak haberdar oldukları, ST'den sapmaların da keyfî ve bireysel oldu u belirlenmi tir.

Köy ve kasabalarda ikamet eden ö rencilerin cinsiyet farkı bulunmaksızın standart Türkçe kullanımı hususunda daha çok sapma gösterdikleri belirlenmi tir.

Katılımcı ö rencilerin okul ortamındaki konu malarının yazı diline yansması bakımından elde edilen bulgular oldukça az, daha do ru bir ifadeyle yazı dilinin standart Türkçeye uygun bulundu u belirlenmi tir. Ö rencilerin konu ma dillerindeki ST uyumsuzluklarının yazı dilinde ortaya çıkmadı ı, konu ma diliyle sınırlı kaldı ı tespit edilmi tir.

Tüm çalı ma verileri neticesinde, Seydi ehir Ortaö retim Kurumları ö rencilerinden ara tırma kapsamında tutulanların konu ma ve yazı dilindeki ST kullanımları -sapmalar bulunmakla beraber- ba arılı görünmektedir.

Bu ara tırma sürecinde elde edilen ö renci argosu ile ilgili bulgular ö rencilerin özellikle ö retmenin bulundu u ortamlarda argodan uzakla tı mını sosyal baskının hissedilmedi i ortamlarda ise argoyu daha sık ve düzenli kullandıklarını göstermektedir. Argo kullanımı ara tırma kapsamındaki 18 ö rencinin 12'sinde süreklilik göstermektedir. Bu 12 ö rencinin 8'i sınıf dı ı ortamda 4'ü ise hem sınıf ortamında hem sınıf dı ı ortamında kullanmaktadır.

Katılımcıların yazı dili üzerinde gerçekleştirilen çalı ma kapsamında ö rencilerin yazılı kâ ıtları ve kendilerine yazdırılan metinler kaynak te kil etmi tir. SOÖK ö rencilerinin okul ortamındaki yazı dilinin ST'ye uyumunu ortaya koymak için 120 ö renci üzerinde yapılan çalı ma sonucuna göre:

- Katılımcılar yazımlarında, konu malarına oranla daha düzgün ve ST'ye uygun dil kullanmaktadırlar.
- Ö rencilerin bir kısmı konu malarında yaptıkları ST'den uyumsuzlukları yazımlarına yansıtmaktadır.(120 ö rencinin 18'i) (Konu maları incelenen 18 ö rencinin 3'ü hariç yazılarına yansıma görülmemi tir.)
- Bazı yazım eklerinin yazımı hususunda da ö renciler tarafından yazım yanlı ları yapıldı ı görülmü tür.
- Bazı telaffuzlarda görülen uzun ünlülerin yazımlarında da ST'ye uyumsuzluk görülmektedir.
- Yazım yanlı lıklarından bazıları da konu malarda sıklıkla görülen darla ma olayıdır. Geni ünlülerle yazılması gereken bazı kelimeler az sayıda ö renci tarafından da olsa dar ünlülerle yazılmaktadır.

Katılımcıların yazımlarında görülen bir di er ST'den sapma da ünlü dü meleriyle ilgilidir. Ünlüyle yazılması gereken bazı kelimelerin ünlüleri dü ürülerek yazılmak suretiyle ST'den sapmalar görülmektedir

Çalı ma neticesinde yazımları incelenen ö rencilerin yazımlarındaki ST' den sapmaların ço unlu unda erkek ö rencilerin daha fazla yazım yanlı lı ı yaptı ı do rultusundadır.

Kız ö renciler ünlü daralması ve ünlü –ünsüz dü mesi gibi ses olaylarında ST’ den sapmaları daha yo unken erkek ö rencilerin ise hemen bütün ses olaylarında kız ö rencilere göre daha yüksek oranlarda ST’ den sapma gösterdikleri tespit edilmiştir. Bu alanda yapılan çalı malarda da erkek ö rencilerin yazım ve noktalama yanlışlıklarını daha fazla yaptıklarını ortaya koyan bulgulara rastlanmaktadır.

Erdem’in aktardığı na göre (Erdem, 2007), kızların yazım ve noktalama kurallarını uygulama düzeyi puan ortalamaları erkeklere göre daha yüksektir. Yani kızların yazım ve noktalama kurallarını uygulama düzeyinin erkek ö rencilere göre daha iyi durumda olduğu söylenebilir.

6.2. Öneriler

1. Ö rencilerin standart Türkçe kullanımı hususunun daha iyi hale getirilebilmesi için öncelikle ö retmenlerin standart Türkçe kavramından haberdar edilmesi gerekmektedir. Zira bir rol model olması bakımından ö retmen ö renciler için oldukça önem arz etmektedir.

2. Yöresel konuşma biçimiyle standart konuşma biçimlerinin ö rencilere tam olarak öğretilmesi gerekmektedir. Zira yöresel konuşma ve a ızların kusur, ya da ayıp sayılmayacağı ancak standart Türkçeden yapılan sapmaların tepki gösterilmesi gereken bir husus olduğu ö rencilere öğretilmelidir.

3. Doğru okuyabilmeyi doğru yazmayla, doğru yazmanın da doğru okumayla mümkün olabileceği bilgisinin ışığında ö rencilere Türk Dil Kurumu’nun hazırladığı sözlük ve imla kılavuzlarının kullanımını alışkanlığı kazandırılması gerekmektedir.

4. Ö rencilerin özellikle konuşma diline zarar veren heyecanın önlenmesine yardımcı olmak için okullarda ö rencilerin kendilerine güvenini artırıcı ortamlar yaratılmasına gerektir. Bu tür sorunları olan ö rencilerin okul idareleri ve ö retmenler tarafından kendilerini rahat ifade edecekleri ortamların yaratılmasına çaba harcanması gerekir. Bu tür ortamların yaratılması standart Türkçenin kullanımını daha hatasız hale getirecektir.

5. Bu alı ma devlet okullarındaki  renciler üzerinde gerçekle tirilmi tir. Daha geni bir katılımcı  renci grubuyla özel okulları da kapsayan bir çalı ma yapılabilir.

6. Bu alı ma ilçe merkezinde gerçekle tirilmi tir. Daha az nüfuslu, köyler veya kasabalarda ya da ehir merkezlerinde gerçekle tirilebilir.

7. Bu alı ma orta retim  rencileri üzerinde gerçekle tirilmi tir, ilkö retim ya da niversite  rencileri üzerinde de uygulanabilir.

KAYNAKÇA

- Aksan D.,” Her Yönüyle Dil, Ana Çizgileriyle Dil Bilimi I” , TDK Yayınları , Ankara, 1979.
- Arıcı A. F. & Urgan S.,“ İlkö retim ikinci Kademe Ö rencilerinin Yazılı Anlatım Çalı malarının Bazı Yönlerden De erlendirilmesi” Dumlupınar Ün v. Sosyal Bil. Dergisi Sayı: 20,Nisan 2008, s: 317-328.
- Banarlı N. S., “Resimli Türk Edebiyatı Tarihi”,2. cilt, Milli E itim Basımevi, stanbul, 1997.
- Çelebi A. H., “Bütün iirleri”, (hızl. Selahattin Ö zpalabıyıklar) ,Yapı Kredi Yay. stanbul, 2006.
- Çetin A.Y. & Eskimen D., “Paris Do u Dilleri Ve Medeniyetleri Enstitüsü Türkoloji Dersleri ve Bu Bölüme Devam Eden Ö rencilerin Yazılı Anlatım Becerileri”, 2012.
- Demir N., “A ız Ara tırmalarında Derleme Teknikleri”,A ız Ara tırmaları Bilgi ö leni (9 Mayıs 1997). Ankara, Türk Dil Kurumu.
- Demir N. & Yılmaz E., “Türk Dili El Kitabı” , Grafiker Yay. Ankara, 2010.
- Dursuno lu H., “ Türkiye Türkçesinde Konu ma Dili ile Yazı Dili Arasındaki İli ki ”, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Ara tırmaları Dergisi, Cilt 12, Sayı 30, Giri .
- Eker S., “Ça da Türk Dili”, Grafiker Yayınları, Ankara, 2006.
- Ercilasun A.B., “Türkçenin Yapısına Uygunluk Bakımından Radyo ve Televizyon Yayınlarında Kullanılan Türkçe”, 1.Basım, TRT Genel Sekreterlik Basım ve Yayım. Müdürlü ü Ofset Tesisleri, Ankara, 1999.
- Erdem H., “Dokuzuncu Sınıf Ö rencilerinin Yazım ve Noktalama Kurallarına Ula ma Düzeyi”, Gazi Ün v. E itim Bil. Ens. Y. L. Tezi, Ankara, 2007.
- Ergin M., “Türk Dil Bilgisi”, Bayrak Yay. stanbul,1993.
- Gemalmaz E., “Erzurum İli A ızları”, AÜ.Yay. Erzurum, 1978.
- Gemalmaz E., A ız Bilimi Ara tırmaları Üzerine Genellemeler, A ız Ara tırmaları Bilgi ö leni (9 Mayıs 1997) TDK Yay. 697, Ankara, 1999.
- Gökalp Z., “Türkçülü ün Esasları” (hızl. Mehmet Kaplan) Milli E itim Basımevi, stanbul, 1970.
- Gülensoy T. & Aklaya E., “Türkiye Türkçesi A ızları Bibliografyası”, Akça Yay. Ankara, 2003.

- Gündoğdu C., “Günümüz Standart Türkçesindeki Çok ekilli Söylenilerin 1960’a Kadar Sesli Kayıtlardaki Durumu”, Gazi Üniv. Yüksek Lisans Tezi Ankara, 2009.
- Hayashi T., “Anadolu Aızlarının Coğrafi Dağılımı Üzerine Bir Deneme Çalışması” Kaplan M., “Kültür ve Dil”, Dergah Yay. İstanbul, 2001.
- Karahan L., “Anadolu Aızlarının Sınıflandırılması”, TDK. Yay. Ankara, 1996.
- Karahan L., “Aız Araştırmaları Alanında Yapılması Gereken Çalışmalar”, Aız Araştırmaları Bilgi öleni (9 Mayıs 1997), TDK. Yay. No:697, Ankara, 1999.
- Karasar, N., “Bilimsel Araştırma Yöntemi”, Nobel Yayın Dağıtım, 15. Baskı, Ankara, 2005.
- Korkmaz Z., “Türk Dili Üzerine Araştırmalar”, TDK. Yay. Ankara, 1995.
- Korkmaz Z., “Güneybatı Anadolu Aızları”, DTDF. Yay. Ankara, 1956.
- Korkmaz Z., “Nevşehir Yöresi Aızları”, DTDF. Yay. Ankara, 1977.
- Korkmaz Z., “Anadolu Aızları Üzerindeki Araştırmaların Bugünkü Durumu ve Karşılaşılan Sorunlar”, TDAY. Belleten, 1976.
- Korkmaz Z., “Türk Dilinin Gelişmesi ve Tarihî Devreleri, Türk Dilinin Gelişmesinde Lehçe ve Aızlar, Türk Dili Üzerine Araştırmalar, Türk Dili Kompozisyon Bilgileri”, Ankara, 1990.
- Korkmaz Z., “Anadolu Aız Araştırmalarına Toplu Bir Bakış, Türk Dili Üzerine Araştırmalar”, 2. Cilt, TDK Yay. Ankara, 1995.
- Korkmaz Z., “Türkiye Türkçesi Grameri, Ses Bilgisi”, TDK Yayınları, Ankara, 2007.
- Songar A., “Dil ve Dilbilim”, İstanbul, 1986.
- Özgenç N., “Söz ve Diksiyon Sanatı”, Yapı Kredi Yay. İstanbul, 2006 Aız Araştırmaları Bilgi öleni (9 Mayıs 1997), TDK. Yay. 697.
- Temizyürek F., “Türkçe Öğretiminde Konuşma Eyleminin Yeri ve Önemi”, Gazi Üniversitesi, Eylem Bilimleri Enstitüsü Dergisi, Cilt 12, Sayı 30, Giriş.
- Uludağ E., “Eylem Fakültesi Öğrencilerinin Bazı Yazım Kurallarını Uygulama Becerilerinin Kayıtlı Olunan Program ve Cinsiyet Bakımından İncelenmesi”, Erzincan Eylem Fak. Dergisi C-4, Sayı: 2, 2002, s: 23-43.
- Yavuz K., “XII-XIV. Asır Dil Yâdigârlarının Anadolu Sahasında Türkçe Yazılı Sebepleri”, Türk Dünyası Araştırmaları, İstanbul, Aralık 1983.
- Özgenç, H. & Yıldırım, A., “Nitel Araştırma Yöntemleri”, Seçkin yay. , Ankara, 2006.
- Türk Dil Kurumu, Türkçe Sözlük, Ankara, 2005.
- Türk Dil Kurumu, İmla kılavuzu, Ankara, 2000.
- Türk Dil Kurumu, Derleme Sözlüğü.

www.seydisehir.bel.tr/ 07.12.2011

www.cokbilgi.com/yazi/prof.dr.-efrasiyab-gemalmaz-kimdir-/15.12.2011

<http://ogm.meb.gov.tr/programlar.asp> /12.10.2011

EK-1
YEREL KELİMELER

Her ne kadar ara tırmanın kapsamı SOÖK olarak belirlendiyse de Seydi ehîr yöresinde halk tarafından günlük hayatta kullanılan bazı kelimeler yöreye özgü özellikler taşıması bakımından değerlendirilerek alfabetik olarak tespit edilip bunlara çalışmada yer verilmiştir.

Seydi ehîr yöresinde halk tarafından günlük hayatta kullanılan bazı kelimeler ve bunların standart Türkçedeki karşılıkları aşağıdaki gibidir:

Adı Batasıca Bir beddua biçimi

Afatı Semeye Urayası Bir beddua biçimi

Aman Takma Lakap Takma

Anadın mı? Anladın mı?

Azı Kara Sır Tutamayan Kifiller

Alavından Pilavı Görememek Tela eli

Anaca ızım (Hitap) (Anneci im)

Anamas Dağında Galasın Bir beddua biçimi

Annah a kınlık fadesi

Apı mak Tırmanmak

Avratesiye Kadın işlerine meraklı erkek

Becene İssiz

Begürmek Ses çıkartmak

Beri gelmek Yakla mak

Bıyıtmak So uktan elini aya ını ovu turmak

Bitecik Bir tane

Bicik Gö üs

Böcü Böcek

Bö rek Böbrek

Cimbit Cımbız

Cayırdama Çok konu ma

Cehennem Kütü ü Bo gezen kimse

Ça ıl Ta yı ını

Çalkama Ayran

Çebiç O la ın büyü ü

Çepel Bula ık

Çı ırmak Ba ırmak

Çıkla Sadece

Çimmek Banyo yapmak

Dayak yasiri Laftan anlamayan

Dalamak Isırmak

Domu mak Küsmek, surat asmak

Deke Erkek keçi

Döl Erkek çocuk

Elcek Eldiven

Erkeç Anaç

Evlek Yaklaşık be yüz metre karelik arsa

Eyce Çok

Eye i Kaburga kemi i

Ga ık Ka ık

Gatıran Çam türünden bir a aç

Gayrı Bundan böyle

Gıcırım Heyecan

Gımltı Heyecanlı heyecanlı dola mak

Gurna Çe me

Görpe Koyun yavrusu, kuzu

Göynek Atlet

Guz, Kuz Arazinin güne almayan yeri

Güçük Kısa

Haranı Büyük tencere

Hindi imdi

Hora urası

Horda Orda

hina, ihiyana te urada

Ke Ya sız peynir

Kır Kula 1 Beyaz i aretli keçi

Ku ak Kemer

Mıncık Sulu çamur

Oba Yabancı

Palan Semer

Palaz 1.Keklik yavrusu. 2. Kıldan kalın örgü çadır.

Pe gir Havlu

Se irtmek Ko mak

Su luk A aç saplı büyük bıçak

ipitik Terlik

i ek Bir ya ında di i koyun

Tahra Nacak

Yitirmek Kaybetmek

Yörümek Yürümek

Yarı ya ları erimek Çok korkmak

Yazından gülmek yi dilek deyimi

Yere batasica Bir beddua biçimi

Yılı ıp durmak Hafiflik yapmak

Yi it ölümüne u ramak Bir beddua biçimi

Yoka giymek nce hafif giymek

Yuluklu Temiz olmayan kimse

Yunmadık Yıkanmamı

Ö Z G E Ç M

ADI ve SOYADI: Mustafa BALCI

DO Ğ UM TAR İ H VE YER : Seydi ehir/22.06.1981

MEDEN İ DURUMU: Bekâr

E ğ itim Durumu

MEZUN OLDU Ğ U L İ SE: Enis anlıo ğ lu Lisesi–1998

L İ SANS D İ PLOMASI: Dumlupınar Üniversitesi 2003/76-

YÜKSEK L İ SANS D İ PLOMASI: Akdeniz Üniversitesi 2012

TEZ KONUSU: Seydi ehir Ortaö ğ retim Kurumları Ö ğ rencilerinin Okul Ortamındaki Konu malarında standart Türkçe Kullanım Durumları ve Bunun Yazımlarına Etkisi

YABANCI D İ L/D İ LLER: İngilizce

Deneyimi : Özel Ö ğ retim Kurumlarında Türk Dili ve Edebiyatı Ö ğ retimi, MEB'e Ba ğ lı Okullarda Türk Dili ve Edebiyatı Ö ğ retimi, Akdeniz Üniv. Elmalı MYO' da Türk Dili Ö ğ retimi

STAJLAR: Özel Dershane(Ere ğ li Zafer Dershanesi)

ÇALI TI İ KURUMLAR : 2003-2005 Seydi ehir Birlik Dershanesi, 2005-2007 Ere ğ li Zafer Dershanesi, 2009 Elmalı Akdeniz Çözüm Dershanesi, Elmalı MYO., 2010 Pendik Kırımlı Fazilet Olcay Anadolu Lisesi, 2011 Antalya Borsa Ticaret Meslek Lisesi, 2012 Seydi ehir Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi...

ADRES: Pınarba ğ ı Mah.1138.sokak nu20 Seydi ehir/KONYA

TEL NO: 3325828932

e-POSTA: mustafabalci81@hotmail.com

EK-2

T.C.
KONYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.0.42.20.02-505.99/ 40398
Konu : Araştırma izni

07 EKİ 2011

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİNE
(Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi : 27/04/2011 tarihli ve B.30.2.AKD.0.41.01.00/502.08.01/2006 sayılı yazı

Enstitünüz Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği yüksek lisans programı öğrencisi Mustafa BALCI'nın "Seydişehir Ortaöğretim Kurumlarında Öğrencilerin Standart Türkçe Kullanım Becerileri" konulu araştırmasını uygulama talebi incelenmiştir.

Üniversiteniz tarafından kabul edilen ve onaylı bir örneği Müdürlüğümüzle mütalaka edilen araştırmamız, ilimiz Seydişehir ilçesindeki ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilere uygulanmasında sakınca görülmektedir.

Araştırmada Müdürlüğünüz tarafından onaylanarak gönderilen nüshalar kullanılacak olup sorunuz CD ortamında iki nüsha olarak Müdürlüğümüze gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve adı geçene tebligatı rica ederim.

Tayyar ŞAŞMAZ
Vali a.
Vali Yardımcısı